

Kannabisnuori – kaverin yllyttämä **Kyselytutkimus kolmelle opiskelijaryhmälle**

Jenni Multasuo

Opinnäytetyö
Joulukuu 2021
Terveys- ja hyvinvointialat
Sairaanhoitaja (AMK)

Tekijä(t) Multasuo, Jenni	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Joulukuu 2021
	Sivumäärä 39	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi Kannabisnuori – kaverin yllyttämä Kyselytutkimus kolmelle opiskelijaryhmälle		
Tutkinto-ohjelma Sairaanhoidaja (AMK)		
Työn ohjaaja(t) Riitta Räsänen, Tiia Luotojoki		
Toimeksiantaja(t)		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Kannabiksen käytön lisääntyminen etenkin nuorten ja nuorten aikuisten keskuudessa on puhuttanut mediaa yhä enemmän viime vuosien aikana. Opinnäytetyön tarkoitus oli selvittää toisen asteen oppilaitoksessa opiskelevien nuorten asenteita liittyen kannabiksen käyttöön sekä asenteiden muodostumiseen liittyviä tekijöitä. Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää syitä nuorten kannabiksen käytön aloittamiseen ja löytää yhdistäviä tekijöitä sekä myönteellisistä että kriittisistä suhtautumisesta kannabiksen käyttöä kohtaan.</p> <p>Tutkimus toteutettiin yhteistyössä erään ammattiopiston kanssa ja kohderyhmäksi valikoitui kolme opiskelijaryhmää (N=54). Kyselyyn vastasi yhteensä 33 opiskelijaa, jolloin vastausprosentiksi muodostui 61 %.</p> <p>Tutkimustuloksista kävi ilmi, että yksi kolmasosa nuorista on käyttänyt kannabista vähintään kerran elämänsä aikana. Kannabista käyttäneitä nuoria yhdistivät suuremmilla prosentteilla seuraavat tekijät suhteessa kaikkiin vastanneisiin nuoriin: naissukupuoli, 15–18 vuoden ikä, itsearviointinsa oma koulumenestyksen kuvaaminen ”hyväksi”, töiden tekemättömyys opintojen ohella, tupakointi, muiden huumausaineiden käyttö sekä lääkkeiden väärinkäyttö. Kaikkien kannabista käyttäneiden nuorten ensimmäinen käyttökerta oli tapahtunut ”tutussa seurassa” ja yleisin syy käyttöön oli kokeilun halu. Yleisimmäksi syyksi siihen, että nuori ei ole koskaan käyttänyt kannabista, nousivat lapsuuden, kasvatuksen ja omien arvojen merkitykset sekä tieto käytön riskeistä.</p> <p>Tutkimuksesta saatua tietoa voidaan käyttää hyväksi ennaltaehkäisevässä nuorisotyössä vaikuttamalla nuorten asenteisiin kannabiksen käytöstä jo varhaisessa vaiheessa. Tällä tavoin kannabiksen suosio erityisesti nuorten keskuudessa voidaan saada laskuun.</p>		
Avainsanat (asiasanat) kannabis, ennaltaehkäisy, nuoriso, nuoret, asenteet, normalisoituminen, kyselytutkimus		
Muut tiedot (Salassa pidettävät liitteet)		

Author(s) Multasuo, Jenni	Type of publication Bachelor's thesis	Date December 2021 Language of publication: Finnish
	Number of pages 39	Permission for web publication: x
Title of publication Cannabis use amongst youth – peer pressured A survey for three student groups		
Degree programme Degree Programme in Nursing		
Supervisor(s) Räsänen Riitta, Luotojoki Tiia		
Assigned by		
Abstract <p>The increase on cannabis use especially amongst youth and young adults has been discussed in media more and more during recent years. The objective of the study was to research the attitudes on cannabis use and factors related thereto, of students studying towards a vocational upper secondary qualification. Some of the objectives were also to examine reasons behind why young people commenced cannabis use, and to find unifying factors in both approving and critical attitudes towards cannabis use.</p> <p>The research was conducted in conjunction with a vocational institution and three student groups were chosen as target groups (N=54). A total of 33 students acceptably answered the survey, thus the response percentage was 61 %.</p> <p>The results indicated that one third of young people have used cannabis at least once in their life. In comparison to all young people who answered the survey, young people who had used cannabis had the following factors in common with the largest percentages: female, 15-18 years of age, good educational success as per self-evaluation, not working while studying, smoking, other substance, and drug abuse. The first time of using cannabis of all cannabis users happened while in familiar company and the most common reason for using cannabis was experimenting. The most common reasons for never having used cannabis were the significance of upbringing and personal values, as well as knowledge of risks related to cannabis use.</p> <p>Information gathered from the research may be used in preventative youth work by influencing youth persons' attitudes towards cannabis use already at an early stage. This way the popularity of cannabis especially amongst young people can be decreased.</p>		
Keywords/tags (subjects) cannabis, preventative methods, youth, young people, attitudes, normalization, survey		
Miscellaneous (Confidential information)		

Sisältö

1	Johdanto	4
2	Kannabis	5
2.1	Kannabis ja sen käyttö.....	5
2.2	Kannabiksen vaikutukset.....	6
2.3	Kannabiksen käytön normalisoituminen.....	6
3	Toisen asteen opiskelijan asenteet.....	7
3.1	Nuorten asenteet ja arvot.....	7
3.2	Nuorten huumeidenkäyttökulttuurit	8
4	Tutkimuksen tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymys	9
5	Opinnäytetyön toteutus	9
5.1	Tutkimusmenetelmät	9
5.2	Tutkimuksen kohderyhmä.....	10
5.3	Kyselylomake aineiston keruun menetelmänä	11
5.4	Aineiston analysointi	14
6	Tulokset	17
6.1	Yhteenvedo vastanneista taustatietojen perusteella.....	17
6.2	Tulokset teemoittain	19
6.2.1	Vähintään kerran kannabista käyttäneiden tulokset suhteessa kaikkien vastaajien tuloksiin.....	19
6.2.2	Kannabista vähintään kerran käyttäneiden vastaajien käytön historia.....	24
6.2.3	Nuorten ajatuksia siitä, miksi käyttää tai olla käyttämättä kannabista	27
7	Pohdinta.....	28
7.1	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus.....	28
7.2	Johtopäätökset ja jatkotutkimusaiheet.....	30

Lähteet	32
----------------------	-----------

Liitteet	34
-----------------------	-----------

Liite 1. Kyselylomake.....	34
Liite 2. Kyselylomakkeen saatekirje	36
Liite 3. Taulukko avointen kysymysten vastauksien luokittelusta.....	37
Liite 4. Taulukko kaikkien vastaajien taustatiedoista ja päihdetaustasta	38
Liite 5. Taulukko kannabista vähintään kerran käyttäneiden taustatiedoista ja päihdetaustasta	39

Kuviot

Kuvio 1. Aineiston keräämisen vaiheet	14
Kuvio 2. Vastauksien pelkistämistä ja luokittelua	16
Kuvio 3. Kaikkien vastaajien ikäjakauma ikäluokittain	17
Kuvio 4. Kaikkien vastaajien tupakointi	18
Kuvio 5. Kaikkien vastaajien alkoholin käyttö.....	19
Kuvio 6. Vähintään kerran kannabista käyttäneiden vastaajien ikäjakauma ikäluokittain	20
Kuvio 7. Kannabista vähintään kerran käyttäneiden vastaajien asumistuoto suhteessa kaikkien vastaajien asumismuotoihin.....	21
Kuvio 8. Kannabista vähintään kerran käyttäneiden vastaajien tupakointi suhteessa kaikkien vastaajien tupakointiin	22
Kuvio 9. Kannabista vähintään kerran käyttäneiden vastaajien alkoholin käyttö suhteessa kaikkien vastaajien alkoholin käyttöön	23
Kuvio 10. Vähintään kerran kannabista käyttäneiden vastaajien syyt ensimmäiseen käyttökertaan	25

Taulukot

Taulukko 1. Määrällisten kysymyksiä vastauksien purkaminen taulukkoon	14
Taulukko 2. Kaksi erilaista taulukkoa painotettuina eri teemoihin	15
Taulukko 3. Kokeilemattomuuteen vaikuttavat tekijät	27

1 Johdanto

Kannabiksen käytön lisääntyminen etenkin nuorten ja nuorten aikuisten keskuudessa on ollut paljon esillä mediassa viime aikoina. Vuonna 2019 tehdyn ESPAD (European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs) tutkimuksen mukaan yhdeksäsluokkalaisista pojista 13 prosenttia ja tytöistä 9 prosenttia oli joskus kokeillut kannabista. Käyttö on lisääntynyt vuoden 2015 jälkeen erityisesti poikien keskuudessa. Tämän lisäksi kannabiskokeilut koetaan riskittömämpinä kuin aiemmin. (Tutkimustuloksia 2020.)

Keskustelin eräissä toisen asteen oppilaitoksessa työskentelevän henkilön kanssa ja kävi ilmi, että toisen asteen opettajien keskuudessa on herännyt huoli nuorten kannabiksen käytön lisääntymisestä viime vuosien aikana (Henkilökohtainen tiedonanto 2019). Tätäkin enemmän huolta tuntui aiheuttavan se, miten vapaamielistä suhtautuminen kannabiksen käyttöä kohtaan nuorten keskuudessa nykyään on. Kannabista ei pidetä huumeena, eikä kannabiksen käytön vaaroihin suhtauduta vakavasti. Näiden ajatusten myötä päätimme tehdä yhteistyötä nuorten hyväksi.

Valitsin opinnäytetyöni aiheeksi tutkia toisen asteen opiskelijoiden asenteita kannabiksen käyttöä kohtaan sekä selvittää mielipiteiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä. Toiteutan tutkimuksen perinteisenä paperisena kyselynä kolmelle valitulle opiskelijaryhmälle. Tutkimustuloksissa kiinnitän erityisesti huomiota siihen, löytyykö kannabiksen käytön suhteen keskenään myöntämielisten tai keskenään kriittisten suhtautumisien takaa sellaisia syitä, jotka toistuisivat useammalla kannabiksen käyttöön samoin suhtautuvalla nuorella. Tulosten avulla voidaan kehittää ennaltaehkäisevää nuorisotyötä vaikuttamalla nuorten asenteisiin kannabiksen käyttöä kohtaan jo varhaisessa vaiheessa. Tällä tavoin nuorten kannabiksen käyttöä tulevaisuudessa voidaan mahdollisesti vähentää.

2 Kannabis

2.1 Kannabis ja sen käyttö

Kannabis on hamppukasvin valmisteista käytetty yleisnimitys, jonka alanimikkeet viittaavat siihen mistä kasvin osasta valmiste on tehty (Kannabis n.d.). Marihuana tehdään kasvin kukinnoista, lehdistä, latvaosasta ja rungosta, kun taas hasis kasvista saatavasta pihkasta (Korpi & Linden 2018c). Kannabis aiheuttaa nopeasti riippuvuutta, josta vieroittuminen voi olla yhtä hankalaa kuin esimerkiksi tupakasta. Kannabistuotteiden käyttö johtaa usein miten myös kovien huumeiden käyttöön, eli ne ovat niin sanottuja alkuhuumeita. Tämä johtuu siitä, että käyttäjät voivat olla kannabiksen käytön myötä alttiita saamaan käyttöönsä myös muita huumeita. (Korpi & Linden 2018a.) Suomessa kannabiksen hallussapito, myynti, käyttö ja osto on kiellettyä ja kannabis on luokiteltu huumausaineeksi (Kannabis n.d.).

Suomessa yleisin tapa käyttää kannabista on joko polttamalla tai höyryttämällä kasvista tehtyä valmistetta. Tällöin vaikutus alkaa välittömästi ja kestää muutamia tunteja. (Kannabis n.d.) Kannabista voidaan käyttää myös syömällä sen uutteen tai jauheen valmistettuja leivonnaisia. Lisäksi kannabiksesta voidaan valmistaa erilaisia muuntohuumeita, kuten synteettistä kannabisrouhetta. Rouhetta uuttamalla voidaan valmistaa esimerkiksi teetä. (Niemelä 2018.)

Joissakin tapauksissa kannabista voidaan käyttää lääkkeenä. Suomessa näin on voitu tehdä vuodesta 2006 lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimean erityisluvalla. (Kannabis n.d.) Lääkekannabiksen käyttöaiheena ei ole parantumaton sairaus sairastavan ihmisen hoito, mutta se auttaa sellaisen kivun hoidossa, johon opioiditkaan eivät auta. Lisäksi kannabis saattaa auttaa ahdistuksen, anoreksian ja pahoinvoinnin hoidossa. (Tuomola 2015.) Vahvin näyttö kannabiksesta lääkkeenä löytyy Ms-tautiin (Kannabis n.d.), josta johtuvan spastisuuden hoitoon on Suomessakin hyväksytty kannabinoideja ja kannabidiolia sisältävä suusumute (Korpi & Linden 2018b).

2.2 Kannabiksen vaikutukset

Kannabiksessa on lukuisia ainesosia, jotka vaikuttavan samanaikaisesti sitä käyttävään henkilöön. Kaikilta osin vaikutuksia ei vielä tunneta, mutta voimakkaimmin vaikuttava ainesosa on tetrahydrokannabinoli (THC). Kannabinolien rasvaliukoisuuden vuoksi merkkejä kannabiksen käytöstä voidaan laboratoriotesteissä tavata jopa kuukausien käytön jälkeen. (Rapeli & Pieninkeroinen 2015.)

Osa ihmisistä pitää kannabiksen aiheuttamaa aistimusten voimistumista ja sisäisen kontrollin heikentymistä miellyttävinä vaikutuksina (Rapeli & Pieninkeroinen 2015). Muita kannabiksen käytön niin sanottuja mieluisia vaikutuksia voivat olla yleinen mielihyvän tunne, kiihotustila, vastustamattomat impulssit sekä voimistunut alttius musiikille, jolloin melkein kuulostaa miellyttävältä musiikilta (Korpi & Linden 2018b).

Toisaalta kannabiksen välittömiä vaikutuksia ovat myös sekavuustilat, psykoottiset ilmiöt sekä hallusinaatiot. Tottuneilla käyttäjillä verenvirtaus aivoissa lisääntyy hetkellisesti, mutta pitkäaikainen käyttö lopulta heikentää virtausta aivojen verenkielrossa. Jo pieni annos kannabista riittää muistitoimintojen ja tarkkaavaisuuden huononemiseen. Toiminnanohjaus huononee runsaan käytön jälkeen ja pitkäaikainen käyttö heikentää muun muassa oppimiskykyä sekä visuaalista hahmottamista. (Rapeli ja Pieninkeroinen 2015.) Pahimmillaan kannabiksen vaikutukset voivat johtaa psykoottiseen oireiluun ja psykoosiin (Kannabis n.d.). Psykoosi on tila, jossa henkilön todellisuudentaju on heikentynyt ja hänen on vaikea erottaa mikä on totta ja mikä ei (Huttunen 2018).

2.3 Kannabiksen käytön normalisoituminen

Järvisen ja Demantin (2011) tanskalaisessa tutkimuksessa todetaan, että nuorten asenne kannabiksen käyttöä kohtaan vaihtuu 14–15 ikäluokan vanhetessa 18–19 vuoden ikäisiksi. Tällä aikavälillä suurin osa nuorista kokeilee huumeita ja käsitys kannabiksesta muuttuu. Aiemmin vaaralliseksi ja epäkiinnostavaksi kuvattu kannabis muuttuukin turvalliseksi verrattuna alkoholiin sekä huumeeksi, jota on luonnollista

käyttää nuoruudessa. Tutkimuksen tuloksien mukaan kannabiksen käytön normalisoituminen ei johdu siitä, että nuori itsenäisesti päättäisi ajatella kannabiksen käytön olevan hyväksyttävää. Kyse on sen sijaan siitä, että tällainen ajattelumaailma ja käyttäytyminen on sosiaalisesti vuorovaikutteista toimintaa. (Järvinen & Demant 2011.)

3 Toisen asteen opiskelijan asenteet

3.1 Nuorten asenteet ja arvot

Asenteilla tarkoitetaan myönteistä tai kielteistä suhtautumista johonkin kohteeseen. Asenteet ovat kuitenkin moninainen kokonaisuus, jolloin henkilöllä voi olla myös yhtä kohdetta kohtaan yhtäaikaisesti sekä myönteisiä että kielteisiä tunteita. Tämä voi vaikuttaa siihen, millaista henkilön käyttäytyminen on kohteeseen liittyen. (Suoninen, Pirttilä-Backman, Lahikainen & Ahokas 2014, 250–251.) Helkaman, Myllyniemen ja Liebkindin (2001) mukaan laajempi tapa määritellä asennetta on huomioida tunteen lisäksi myös ajatus ja toiminta. He myös viittaavat teoksessaan Eaglyyn ja Chaikeniin (1993), jotka sanovat asenteen olevan jonkin olion arvioimalla ilmenevä psykologinen pyrkimys. Arvioiminen puolestaan käsittää kaiken arvioivan reagoimisen suorasta epäsuoraan, kognitiivisen ja tunteisiin sekä käyttäytymiseen liittyvän reagoimisen. On myös todettu, että asian tuttuus tai sen omistaminen aiheuttavat lähtökohtaisesti asiasta pitämisen. (Helkama, Myllyniemi & Liebkind 2001, 188–189.) Helkaman ja muiden (2001) tekemän tulkinnan mukaan mitä enemmän henkilöllä on tietoa asenteen kohteesta, sitä todennäköisemmin henkilö toimii asenteensa mukaisesti. Tulkinta on tehty Kalgrenin ja Woodin (1986) tutkimuksen perusteella, jossa he tutkivat vastaajien ympäristöasenteiden yhteyttä ympäristöystävällisiin tekoihin pyytämällä vastaajia listaamaan erilaisia asioita tutkittavaa asiaa kohtaan. Tästä kahden viikon kuluttua vastaajille tarjottiin mahdollisuutta osallistua kierrätys Hankkeeseen. Tutkittaessa kierrätykseen tuotujen purkkien määrää voitiin tutkimuksen tuloksiksi todeta ympäristöasenteiden ennustaneen toimintaa niiden kohdalla, jotka tutkimuksen ensimmäisessä vaiheessa pystyivät palauttamaan nopeasti mieleensä asioita ympäristö-

teoista. Näiden vastaajien asenteiden yhteys tekoihin oli hyvä. Puolestaan niiden vastaajien, jotka eivät aiemmin pystyneet luettelemaan ympäristötekoja kovinkaan helposti ja nopeasti, ei myöskään heidän asenteensa ja toiminta olleet tilastollisesti yhteydessä toisiinsa. (Helkama ym. 2001, 197–198.)

Arvot ovat taipumuksia tehdä valintoja tiettyyn asiaan liittyen. Valintaan voivat vaikuttaa esimerkiksi ympäristö, jossa henkilö elää tai hänen henkilökohtaiset tavoitteensa. (Antikainen, Rinne & Koski 2015, 23.) Suomessa arvojen valinta ja opettaminen lapselle on vanhempien vastuulla, joskin myös peruskoulutuksen opetus suunnitelman perusteissa on ohjeistus yhteiskunnallisten arvojen noudattamisesta. Koska yhteiskunnassa vallitsee useita päällekkäisiä toisistaan poikkeavia arvoja, on kasvatuksunnaksi valittu lapsen kykenevyys valita itsenäisesti erilaisten arvojen välillä. (Antikainen ym. 2015, 26–27.)

Konformisuus on sosiaalipsykologian käsite ja se tarkoittaa toisten ihmisten kantoihin mukautumista. Tällöin ryhmässä oleva henkilö saattaa vastata ryhmän odottamalla tavalla, vaikka itse ajattelisikin asiasta eri tavoin. (Suoninen ym. 2014, 15.) Nuoret viettävät aikaansa yleensä ryhmissä ja konformisuus on usein miten juuri nuorten keskuudessa yleinen ilmiö. Konformisuus voi olla osasy syy lisääntyneeseen, hyväksyttävään ajatusmaailmaan kannabiksen käyttöä kohtaan ja sitä on syytä selvittää myös tutkimuksessa.

3.2 Nuorten huumeidenkäyttökulttuurit

Nuorten huumeiden käyttö voidaan jakaa kahteen erilaiseen käyttötapaan kuvaavaan nimikkeeseen: viihdekäyttö ja ongelmakäyttö. On perusteltua puhua näistä kahdella eri nimikkeellä, sillä yksi viidestä huumeita kokeilevasta nuoresta jatkaa niiden käyttöä säännöllisesti. Myös ehkäisevän toiminnan kannalta käyttökulttuuri on syytä tunnistaa, sillä viihdekäyttöön liittyy oletus siitä, että käyttö on hallinnassa. (Pirkanen, Pietilä, Haukilahti, Palmroos, Mikkonen & Pauni 2018.)

Lizarondo kuvaa kannabiksen käytön ehkäisemiseksi tehtyjä interventioita. Kuvauksissaan Lizarondo kertoo, että 11–13 -vuotiaille sekä 14-17 -vuotiaille nuorille suunnatut ohjelmat olivat tehokkaampia kuin yli 18-vuotiaille suunnatut ohjelmat (Lizarondo 2019, 2). Toisen asteen opintoja suorittava nuori on tavallisimmin opintojensa ajan 16–18-vuotias, joten väliintulo kannabiksen käytön suhteen on tässä vaiheessa tutkittu olevan tehokasta. Ympäristönä itse oppilaitos on väliintulon suhteen ihan-teellinen, sillä nuori viettää siellä suurimman osan ajastaan ja toisaalta oppilaitoksesta tavoittaa myös suuren joukon nuoria yhtäaikaisesti (Lizarondo 2019, 1).

4 Tutkimuksen tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymys

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää toisen asteen oppilaitoksessa opiskelevien nuorten asenteita liittyen kannabiksen käyttöön sekä asenteiden muodostumiseen liittyviä tekijöitä.

Tutkimuksen tavoitteena on löytää keskenään samanlaisia tekijöitä sekä myötämielisestä että kriittisestä suhtautumisesta kannabiksen käyttöä kohtaan. Tutkimustulosten perusteella voidaan tuottaa tietoa nuorten kannabiksen käytöstä ennaltaehkäisevän nuorisotyön kehittämiseksi.

Tutkimuskysymys on:

Mitkä tekijät vaikuttavat siihen, käyttävätkö nuoret kannabista vai eivät?

5 Opinnäytetyön toteutus

5.1 Tutkimusmenetelmät

Toteutin opinnäytetyöni määrällisenä tutkimuksena. Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimusote sopi käytettäväksi, koska tavoitteenani oli selvittää vastausten määriä ja

prosenttiosuuksia. Tässä tutkimuksessa pyrin selvittämään ilmiössä tapahtuvien riippuvuussuhteiden ja tapahtuneiden muutoksien lisäksi myös syitä, jotka ovat johtaneet tietynlaisiin päätöksiin. Koska määrällinen tutkimusote jättää kartoittamatta syyt asioiden takaa, otin mukaan myös pienen osan kvalitatiivista eli laadullista tutkimusotetta.

Valitsin opiskelijaryhmät yhdessä kyseisen oppilaitoksen opinto-ohjaajan kanssa, joka tuntee oppilaitoksen opiskelijat hyvin. Valitsimme tutkimuskohteiksi sellaiset ryhmät, joista voisi saada mahdollisimman monipuolista tietoa tutkimuksen kannalta. Tällainen osittainen verkosto- ja satunnaisotanta sopi tutkimuksen henkilökohtaiseen ja sensitiiviseen teemaan hyvin ja antoi tutkimuksen tuloksiin arvokasta tietoa.

Kolme opiskelijaryhmää oli sopiva tutkimusaineiston määrän määrittämisen kannalta. Koska oli odotettavissa, että poissaolot ja kieltäytymiset tutkimukseen osallistumisesta tulevat vähentämään osallistujien määrää, olisi kaksi opiskelijaryhmää todennäköisesti jättänyt lopullisen osallistumisprosentin liian pieneksi. Puolestaan tutkimuksen toteuttaminen neljälle tai sitä useammalle opiskelijaryhmälle olisi ollut hankalaa yhteyshenkilön aikataulujen ja oppituntien ajankohtien yhteensovittamisen vuoksi. Kyselyn lopussa toteutettu arvonta oli osallistumisesta mahdollisesti lisäävä tekijä.

5.2 Tutkimuksen kohderyhmä

Tutkimuksen kohderyhmässä oli yhteensä 54 vastaajaa. Loppujen loppuksi analyysissä oli mukana 33 vastaajaa. Kyselyn toteuttamisen ajankohtana 18 opiskelijaa ei ollut paikalla koulussa. Yksi opiskelijoista kieltäytyi vastaamasta kyselyyn. Kaksi opiskelijoista olivat vastanneet kyselyyn vain osittain, kuitenkin vastaamatta tutkimuksen kannalta tärkeimpään kysymykseen kannabiksen omakohtaisesta käytöstä, joten heidän vastauksensa eivät olleet mukana tutkimuksen tuloksissa.

Koska toisen asteen opiskelija voi olla ikäluokitukseltaan myös aikuinen, rajasin tutkimukseni nuoriin toisen asteen opiskelijoihin. Finlex määrittää Nuorisolaissa nuoren

alle 29-vuotiaaksi henkilöksi (Nuorisolaki 1285/2016, 2§). Aikaisintaan ammattiopinnot voidaan aloittaa heti peruskoulun jälkeen henkilön ollessa tällöin 15 vuotta vanha. Tämä tarkoittaa sitä, että jos olisin käyttänyt tutkimuksessa Nuorisolain määritelmän ikäisiä nuoria, suurin mahdollinen ikäero nuorten välillä olisi ollut 14 vuotta. Tämä olisi ollut liikaa, sillä näin eri-ikäisten henkilöiden ajatusmaailma ja arvoperusta voivat erota toisistaan pelkästään sen vuoksi, että he ovat eläneet lapsuutensa ja nuoruutensa eri vuosikymmenillä. Kyselylomakkeessa kysyttiin vastaajan ikäluokkaa, jotta yli 24-vuotiaat vastaajat saataisiin tutkimuksen ulkopuolelle ja täten vastaukset koostuisivat 15–24-vuotiaiden opiskelijoiden vastauksista. Tämä ikäluokka oli myös liikenneturvan käyttämä ikämääritelmä nuorista (Nuoret (15–24) liikenteessä n.d.).

5.3 Kyselylomake aineiston keruun menetelmänä

Aineistonkeruumenetelmän valinta

Määrällisen tutkimuksen otos oli tutkimusotteen mukaisesti riittävän suuri ja valitsin tiedonkeruumenetelmän aineiston saamiseksi tutkimusongelman perusteella. Täten valitsin aineistonkeruumenetelmäksi määrällisissä tutkimuksissa eniten käytetyn kyselylomakkeen, joka sisälsi valmiit vastausvaihtoehdot vastaajalle. (Heikkilä 2014, 15, 17.) Paperinen kyselylomake tutkimuksen aineiston keräämisessä osoittautui hyväksi valinnaksi mahdollisista vaihtoehdoista. Käytännön järjestelyt ja suuremman vastausprosentin saaminen vaikuttivat päätökseeni valita kyseinen aineistonkeruumenetelmä. Paperinen kyselylomake ja lomakkeen täyttämiseen varattu aika oli todennäköisesti vaikeampi sivuuttaa kuin esimerkiksi sähköpostitse jaettu linkki internetissä täytettävään kyselyyn. Kyselylomakkeessa oli myös hyvä käyttömahdollisuus arkaluontoisiin kysymyksiin (Heikkilä 2014, 18). Koska tutkimuksen aihe oli hyvin sensitiivinen ja henkilökohtainen, oli kysymyksiin helpompi antaa vastaus kirjallisena kuin esimerkiksi haastattelussa. Vältin kyselylomaketta käyttämällä sen, etten pystynyt vaikuttamaan vastaajaan ja tätä kautta hänen vastauksiinsa. Kyselylomaketta käyttämällä en myöskään saanut mahdollisuutta tietää, kuka vastaaja olisi. (Heikkilä 2014, 18.)

Kyselyn laadinta

Rakensin kyselyn selkeäksi kokonaisuudeksi, jonka täyttämiseen kului enintään 15–20 minuuttia. Kysymykset olivat yksinkertaisia, täsmällisiä ja kohtuomittaisia ja muodostettu niin, että jokainen vastaaja ymmärsi ne samalla tavalla. Yhdessä kysymyksessä kysyin yhtä asiaa. Järjestin kysymykset etenemään niin, että ensimmäisiin kysymyksiin oli helppo vastata ja samaan asiaan liittyvät kysymykset olivat peräkkäin. Annoin vastausohjeita sekä kyselylomakkeen alussa, että heti esitetyn kysymyksen jälkeen oikeanlaisen vastaamisen turvaamiseksi. Koska selvitin tutkimuksessani ihmisten mielipiteitä, pyrin välttämään johdattelevia kysymyksiä, jotta vastaajan oma mielipide näkyi vastauksissa. Pidin vastausvaihtoehtoja laatiessani mielessä sen, ettei kaililla vastaajista välttämättä ollut kokemusta kysyttävästä aiheesta. (Taanila 2019, 25.) Kyselylomakkeen kysymykset koostuivat taustakysymyksistä, suljetuista tutkimuskysymyksistä sekä muutamasta avoimesta tutkimuskysymyksestä. Taustakysymykset selvittivät nuorten sukupuolta, ikäluokkaa, parisuhdetilannetta, asumismuotoa, koulumenestystä sekä työtilannetta. Sekä saatekirjeessä että kyselylomakkeen ohjetekstissä tuli ilmi, että taustatiedot kerättiin vastausten luokittelua varten.

Kyselylomakkeen teemat

Ennen kysymysten laatimista määritin teemat, joiden avulla kysely pysyy tiukasti tulosten kannalta tärkeissä aiheissa. Ensimmäisessä teemassa selvitin **nuorten kannabiksen käytön historiaa**: onko kokeiluja, vastaajan ikä ensimmäisen käyttökerran aikaan sekä muita yksityiskohtia ensimmäiseen käyttökertaan liittyen, käytön säännöllisyyttä, kannabiksen käytön negatiivisia ja positiivisia vaikutuksia elämään sekä miksi vastaaja halusi käyttää kannabista uudelleen. Mikäli käyttöä ei ollut lainkaan, ohjasin vastaajan vastaamaan yhteen suljettuun ja kahteen avoimeen kysymykseen, joissa selvitin vastaajan mielitekoja kannabiksen käyttöä kohtaan, niin sanottuja läheltä piti tilanteita käytön suhteen ja suurinta vaikuttavinta tekijää sen suhteen, ettei ollut koskaan kannabista käyttänyt. Toisessa teemassa selvitin **nuorten päihdetaustaa tupakoinnin, alkoholinkäytön, muiden huumausaineiden käytön ja lääkkeiden väärinkäytön suhteen**. Kolmannessa teemassa keskityin niin sanottuun **kannabistietämykseen**. Selvitin vastaajan tietotaustaa kahden avoimen kysymyksen avulla liittyen

nuorten kannabiksen käytön lisääntyvyyteen lähivuosien aikana sekä tekijöihin, joilla vastaaja uskoo olevan vaikutusta nuorten kannabiksen käyttöön ja riippuvuussuhteen syntymiseen. Kyselylomakkeen lopussa annoin vastaajille mahdollisuuden vapaaseen sanaan. Testasin kyselylomaketta syksyn 2020 aikana muutamien kohderyhmän ikäisten nuorten keskuudessa. Halusin testata lomaketta saadakseni tietoa siitä, miten kauan sen täyttämiseen kuluu aikaa ja onko vastaajan kokemus kyselylomakkeesta selkeä. Kyselylomake on kokonaisuudessaan nähtävissä liitteessä 1.

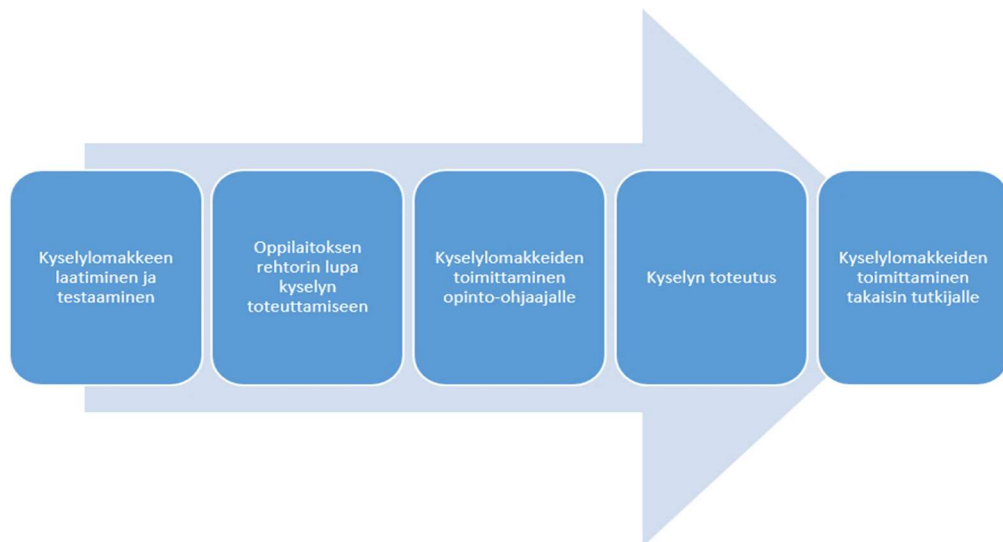
Kyselyn toteuttaminen

Koska toteutin tutkimuksen yhdessä oppilaitoksen kanssa, voi oppilaitos halutessaan hyödyntää tutkimuksen tuloksia sisäisessä kehityksessään. Lähetin sähköpostitse oppilaitoksen rehtorille luettavaksi opinnäytetyön suunnitelman ja kyselylomakkeen ennen kyselyn toteuttamista. Rehtori antoi kirjallisen suostumuksen kyselyn toteuttamiseksi. Koska suurin osa vastaajista oli alaikäisiä, kuitenkin yli 15-vuotiaita, täytyi selvittää, olisiko huoltajilta pyydettävä suostumus nuoren osallistumisesta tutkimukseen. Tässä tapauksessa huoltajan suostumusta ei tarvittu. Nuori antoi itse suostumuksensa tutkimukseen osallistumisesta täyttäessään vastauslomakkeen. Anonyymiin kyselyyn vastaaminen perustui vapaaehtoisuuteen.

Opinto-ohjaaja välitti kyselylomakkeet opiskelijaryhmille sovittuina ajankohtina, valvoi lomakkeiden täytön ja keräsi täytetyt lomakkeet minulle toimitettavaksi. Ennen lomakkeiden jakamista opinto-ohjaaja luki opiskelijoille saatekirjeen. Saatekirje sisälsi seuraavat asiat: tutkijan nimen ja yhteystiedot, tutkimuksen tavoitteen, osallistumisen vapaaehtoisuuden, kyselylomakkeen täyttämiseen kuluvan arvioidun kestoajan, annettujen tietojen suojaamisen, otannan valinnan perusteet, kerättävien tietojen käyttötarkoituksen ja säilyttämisen sekä tietojen käyttäjät ja käyttöajan. (Kuula 2011.) Edellä mainittujen asioiden lisäksi saatekirjeessä oli maininta tutkittavien anonyymiyden turvaamisesta sekä tutkimukseen vastanneiden kesken tapahtuvasta lahjakorttien arvonnasta. Saatekirje on nähtävissä liitteessä 2. Kyselyyn vastaamisen motivoimiseksi annoin arvottavaksi kaikkien vastanneiden kesken jokaiseen opiskelijaryhmään yhteensä kolme 20 euron S-ryhmän lahjakorttia heti kyselyn päätteeksi.

Kyselylomakkeet täytettiin nimettöminä, eli opiskelijan tuli täyttää erillinen nimilappu, mikäli halusi osallistua arvontaan. Tämä nimilappu ei ollut mitenkään yhdistettävissä opiskelijan antamiin vastauksiin ja opinto-ohjaaja hävitti laput heti, kun arvonta oli suoritettu. Kuviossa 1 on esitetty aineiston keruun prosessi vaiheittain.

Kuvio 1. Aineiston keräämisen vaiheet

5.4 Aineiston analysointi

Purin määrällisten kysymyksiä vastaukset Microsoft Excel -taulukkolaskentaohjelmaan taulukon 1 mukaisesti. Kyselyn kysymykset on asetettu pystyriiviin ja vastaajat vaakariiviin. Numeroin jokaisen kysymyksen kaikki vastausvaihtoehdot omiksi numeroiksi ja syötin kunkin vastaajan vastaukset omalle pystyriivilleen.

Taulukko 1. Määrällisten kysymyksiä vastauksiä purkaminen taulukkoon

		V1	V2	V3	
TAUSTAKYSYMYKSET	Sukupuoli		2	2	2
	Ikäluokka		2	3	2
	Parisuhdetilanne		2	1	1
	Asumismuoto		2	3	3
	Koulumenestys		3	3	3
	Työtilanne		2	1	2
KÄYTÖN HISTORIA	Käyttänyt väh. 1x		1	1	1
	Ikä, kun kokeili ensimmäisen kerran		15	19	16

Tämän jälkeen muodostin taulukon, joka laskee vastattujen numeroiden lukumäärät yhteen. Näin sain selville, kuinka moni vastaaja on vastannut minkäkin vaihtoehdon.

Taulukosta 2 selviää, kuinka muutin lukumäärät myös prosenttiosuuksiksi kahteen erilliseen taulukkoon. Muodostin taulukot sen mukaan, oliko tulosta tärkeämpää tarkastella vastaajien vai vastattujen vaihtoehtojen lukumäärän kannalta.

Taulukko 2. Kaksi erilaista taulukkoa painotettuina eri teemoihin

V1	V2	V3	Lukumääränä vastaajien määrä		Lukumääränä vastauksien määrä	
			Vastannut 1	Vastannut 2	Vastannut 1	Vastannut 2
2	2	2	30,30 %	69,70 %	30,30 %	69,70 %
2	3	2	63,64 %	21,21 %	63,64 %	21,21 %
2	1	1	60,61 %	30,30 %	60,61 %	30,30 %
2	3	3	51,52 %	9,09 %	54,84 %	9,68 %
3	3	3	0,00 %	39,39 %	0,00 %	39,39 %
2	1	2	81,82 %	15,15 %	81,82 %	15,15 %

Tämän lisäksi erottelin kannabista vähintään kerran käyttäneiden vastaajien vastaukset omaan taulukkoonsa ja vastaajien, jotka eivät ole koskaan käyttäneet kannabista omaan taulukkoonsa. Nämä taulukot on toteutettu samaan tapaan kuin taulukossa 2 - ensin lukumäärittäin ja tämän jälkeen prosenttiosuuksina.

Lopuksi lajittelin vastauksia omiin osioihinsa erilaisten aiheiden perusteella tarkempaa tarkastelua ja vastauksien sanallista purkua varten. Näitä aiheita olivat kaikkien vastaajien taustatiedot, päihdetausta sekä mielipide käytön lisääntymisestä, vain kannabista käyttäneiden vastaajien taustatiedot, päihdetausta, käytön historia sekä vastauksien suhde kaikkien vastaajien vastauksiin ja viimeisenä kannabista käyttämättömien syyt käyttämättömyyteen.

Koska olin valinnut osaksi tutkimusta myös muutaman avoimen kysymyksen, oli ne analysoitava laadulliseen tutkimukseen sopivan menetelmän mukaisesti. Toteutin tämän osuuden vastauksia pelkistämällä. Tällä tavoin havainnoista sai muodostettua erilaisia koko aineistoon sopivia sääntöjä, jolloin suhteutin säännöistä poikkeavat vastaukset tutkimuksen kohteena olevaan kokonaisuuteen ja tarvittaessa loin niistä sääntöihin kaiken kattavia lisäehtoja (Alasuutari 2011, 32–33). Aloitin laadullisen tut-

kimusanalyysin purkamalla allekkain kaikkien vastaajien vastaukset kuhunkin avoimeen kysymykseen. Kuviosta 2 on nähtävissä, miten pelkistin vastaajien erilaiset vastaukset ensin laajemmaksi yläluokaksi ja tämän jälkeen tarkemmiksi alaluokiksi.

Miksi kannabista käytettiin uudelleen? Kerro lyhyesti.

- "Rupes tekee mieli sitä ja tuttuja käytti niin se oli lähellä"
  - kokeilunhalu ja kaveripiiri
- "tulee hyvä olo"
  - hyvänolon tunne
- "Vitun hyvä fiilis ja kivaa"
  - hyvänolon tunne
- "Helpompaa ja rennompaa kuin alkoholi"
  - parempaa kuin alkoholi
- "Se sopii paremmin minulle kuin alkoholi"
  - parempaa kuin alkoholi
- "huono olo ja huolet unohtuu"
  - hyvänolon tunne
- "olen kolmesti käyttänyt ja se oli vain halusta"
  - kokeilunhalu
- "Koska siitä tuli hyvä tunne"
  - hyvänolon tunne
- "hyvä fiilis"
  - hyvänolon tunne

Kaikkien vastaajien määrä: 9

YLÄLUOKAT:

Vähintään kerran kannabista käyttänyt: 9

ALALUOKAT:

Kaveripiiri: 1

Hyvänolon tunne: 5

Parempaa kuin alkoholi: 2

Kokeilunhalu: 2

Kuvio 2. Vastauksien pelkistämistä ja luokittelua

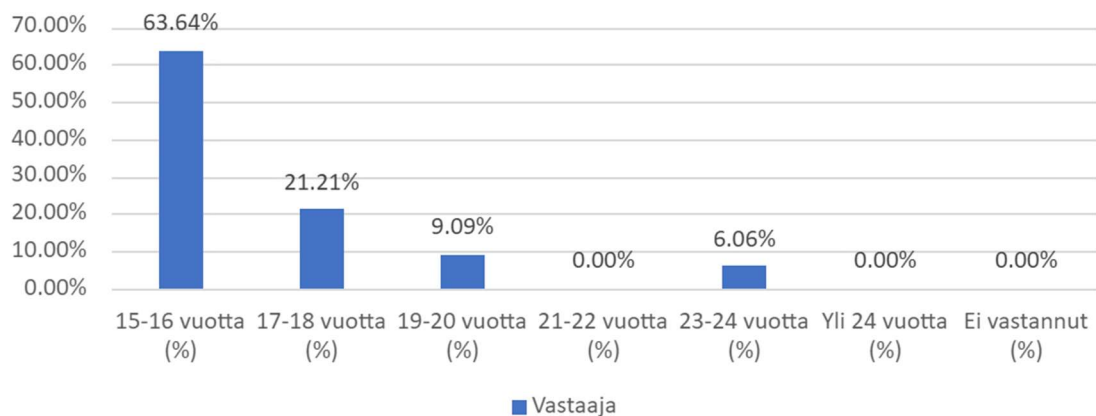
Pelkistämisen ja luokittelun jälkeen kokosin kysymykset ylä- ja alaluokkineen taulukoon. Liitteenä 3 on taulukko, josta ilmenevät vastaukset lukumäärittäin kustakin luokasta laskettuna. Sulussa olevasta kaikkien vastanneiden lukumäärän sisältävästä luvusta on helppo verrata esimerkiksi yläluokissa "vähintään kerran kannabista käyttäneiden" ja "vastaajien, jotka eivät koskaan ole käyttäneet kannabista" vastauksia kaikkien vastanneiden vastauksien lukumäärään.

6 Tulokset

6.1 Yhteenveto vastanneista taustatietojen perusteella

Kolmessa opiskelijaryhmässä oli yhteensä 54 opiskelijaa, joista paikalla kyselyn toteuttamisen hetkellä 36 opiskelijaa. Yksi opiskelija kieltäytyi vastaamasta kyselyyn ja kaksi opiskelijaa oli vastannut vain osaan kysymyksistä. Nämä kaksi opiskelijaa eivät kertoneet olivatko koskaan käyttäneet kannabista, joten en voinut heidän vastauksiinsa ottaa mukaan tutkimuksen tuloksiin. Lopputulokseksi sain 33 vastaajaa (61,1 %), joiden vastauksien perusteella kokosin tutkimuksen tulokset. Liitteenä 4 on taulukko, josta voidaan nähdä kaikkien vastanneiden vastauksien perusteella lasketut osuudet taustakysymyksiin sekä päihdetaustaa koskeviin kysymyksiin.

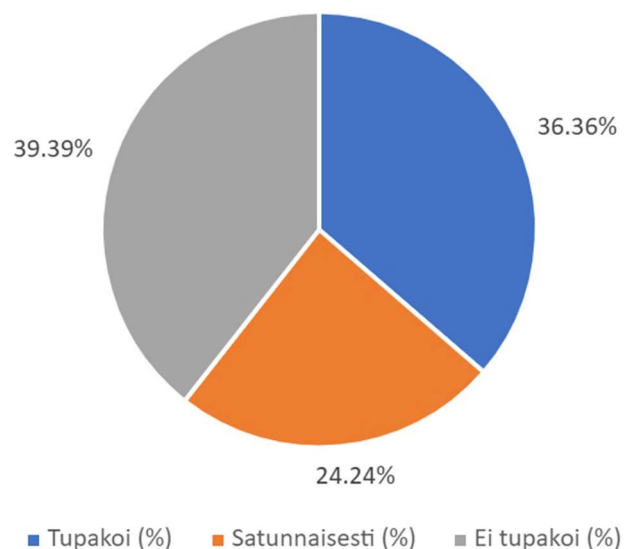
Kyselyyn vastanneista 10 (30,3 %) oli miehiä ja 23 (69,7 %) naisia. Iältään vastaajat olivat 15–24-vuotiaita. Suurin prosentuaalinen osuus jakaantui 15–16 vuotiaisiin, sillä 21 vastaajaa (63,6 %) oli kertonut kuuluvansa tähän ikäluokkaan. Kuvio 3 näyttää, että vastanneiden osuus on painottunut kahteen ensimmäiseen ikäluokkaan. Yli 18-vuotiaiden osuus on varsin marginaalinen.

Kuvio 3. Kaikkien vastaajien ikäjakauma ikäluokittain

Taustatiedoista sain selville vastaajien elämäntilanteet parisuhdetilanteen, asumismuodon, koulumenestyksen ja työtilanteen osalta. Vastaajista 20 (60,6 %) oli sinkkuja, eli vastaajien kesken vähemmistö eli parisuhteessa tai avoliitossa. Hieman yli puolet vastaajista (N=17, 54,8 %) asui vanhemman luona ja loput joko opiskelija-asuntolassa, solussa tai vuokra-asunnossa. Kaksi vastaajaa ei antanut vastausta asumismuotoa tiedustelevaan kysymykseen. Reilu kaksi kolmasosaa vastaajista (N=20, 60,6 %) kuvasi opintomenestystään hyväksi ja loput tyydyttäväksi. Työtilanne oli taustakysymyksistä vastaajien kesken eniten samankaltainen, sillä suurin osa vastaajista (N=27, 81,8 %) kertoi olevansa työttömiä. Viisi vastaajaa kertoi tekevänsä töitä satunnaisesti keikkatyön merkeissä ja yksi sanoi olevansa määräaikaisessa työsuhhteessa.

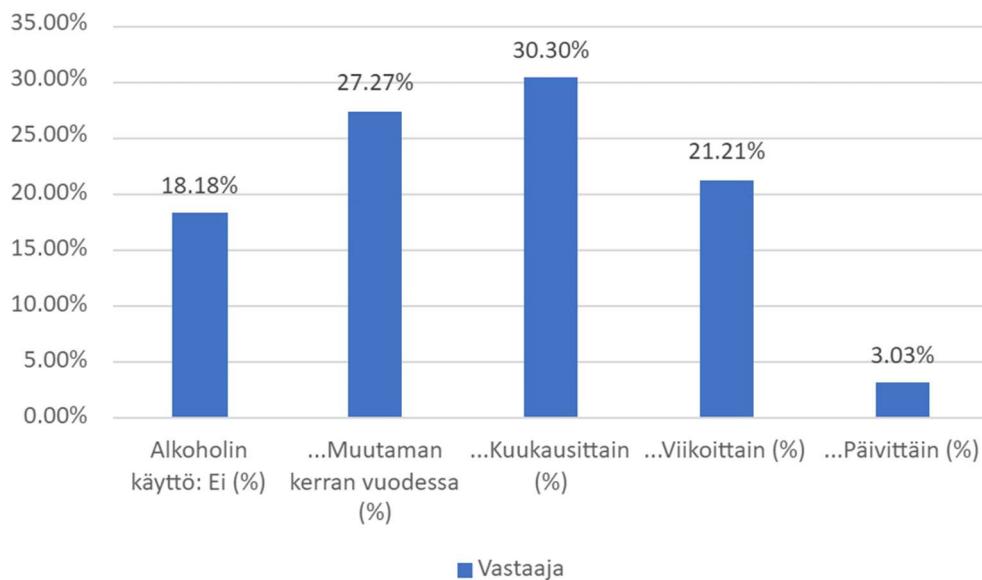
Kyselyn päihdetausta -osiosta selvisi, että vastaajista 12 (36,4 %) tupakoi säännöllisesti. Lähes sama määrä vastaajia (N=13, 39,4 %) ei tupakoi, kun puolestaan kahdeksan vastaajaa (24,2 %) kertoi tupakoivansa satunnaisesti, esimerkiksi juhliessaan. Kuvio 4 havainnollistaa, että yli puolet vastaajista tupakoi joko säännöllisesti tai satunnaisesti.

Kuvio 4. Kaikkien vastaajien tupakointi

Alkoholin käyttö jakaantui melko tasaisesti kahteen vastausvaihtoehtoon – “käyttää alkoholia kuukausittain” (30,3 %) sekä “käyttää alkoholia muutaman kerran vuo-

nessa” (27,3 %). Myös kahdessa muussa vaihtoehdossa oli tasaisuutta – “ei käytä alkoholia” vaihtoehdon ja “käyttää alkoholia viikoittain” vaihtoehdon valitsi joka viides vastaaja. Kuvio 5 voidaan nähdä alkoholin käytön jakaantuvan kasvavaksi kuukausittaisen alkoholin käytön molemmille puolille. Suuremmat osuudet löytyivät kuitenkin kaiken kaikkiaan alkoholin harvemmasta käytöstä.

Kuvio 5. Kaikkien vastaajien alkoholin käyttö

Muiden huumausaineiden käyttöä oli viidellä vastaajalla (15,2 %) ja lääkkeiden väärinkäyttöä 11 vastaajalla (33,3 %). Noin viisi kuudesosaa vastaajista (N=27, 84,4 %) totesi kannabiksen käytön lisääntyneen nuorten keskuudessa yleisellä tasolla viimeisen viiden vuoden aikana. Yksi vastanneista ei antanut tähän kysymykseen vastausta.

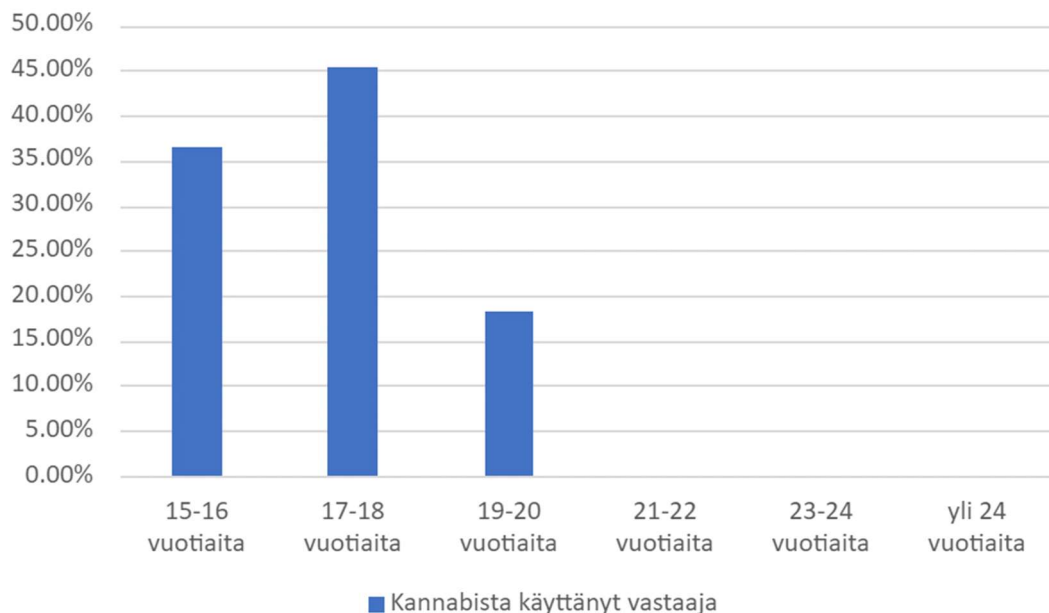
6.2 Tulokset teemoittain

6.2.1 Vähintään kerran kannabista käyttäneiden tulokset suhteessa kaikkien vastaajien tuloksiin

Tutkimuksen teemojen kannalta merkittävin kysymys ”Oletko käyttänyt kannabista vähintään kerran?” jakoi vastanneet kahteen osaan: vähintään kerran kannabista käyttäneisiin ja ei koskaan kannabista käyttäneisiin vastaajiin. Kaikista vastaajista yksi kolmasosa (N=11, 33,3 %) kertoi kokeilleensa kannabista vähintään kerran. Heidän vastauksensa on kokonaisuudessaan tulkittavissa liitteestä 5.

Suurin osa vähintään kerran kannabista käyttäneiden vastaajien ryhmään kuuluvista vastaajista (jatkossa kannabista käyttäneet) oli naisia. Kymmenen kannabista käyttänyttä vastaajaa kertoi sukupuolekseen ”nainen” ja yksi vastaaja oli valinnut vastausvaihtoehdon ”mies”. Suhteutettuna kaikkiin omia sukupuoliansa edustaviin vastauksiin vähän alle puolet (N=10, 43,5 %) kaikista naisista (N=23) oli käyttänyt kannabista vähintään kerran. Vastaavasti kymmenesosa (N=1, 10 %) kaikista miehistä (N=10) oli käyttänyt kannabista vähintään kerran.

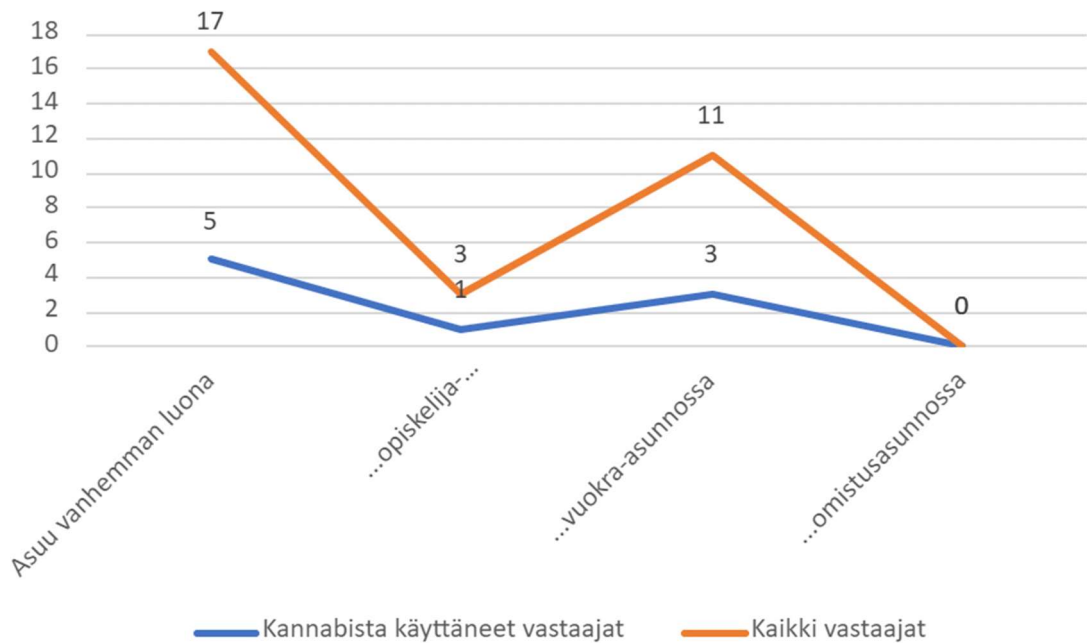
Kannabista käyttäneiden ikäjakauma oli kaikkien vastanneiden tuloksen kaltainen. Kuviosta 6 nähdään, miten käyttö painottui nuorempiin ikäluokkiin. Ensimmäistä kertaa kannabista käyttäessään vastaajat olivat keskimäärin 15,5-vuotiaita.

Kuvio 6. Vähintään kerran kannabista käyttäneiden vastaajien ikäjakauma ikäluokittain

Kannabista käyttäneiden parisuhdetilanteet jakautuivat sinkkuihin ja parisuhteessa oleviin. Kukaan käyttäneistä ei kertonut elävänsä avo- tai avioliitossa. Enemmistö vastanneista (N=7, 63,6 %) oli sinkkuja, mikä tarkoittaa suhteutettuna kaikkien siviilisäädyn ”sinkku” vastanneiden (N=20) kesken reilua kolmasosaa (N=7, 35 %). Kaikista ”parisuhteessa” vastanneista (N=10) alle puolet (N=4, 40 %) oli käyttänyt kannabista vähintään kerran.

Kaksi kannabista käyttäneistä vastaajasta ei ollut vastannut asumismuotoa selvittävään kysymykseen. Kuvio 7 esittää kannabista käyttäneiden ja kaikkien vastaajien tulokset asumismuotoa koskevaan kysymykseen. Voidaan huomata, että vastaukset painottuivat samanlaisiin asumismuotoihin. Useimmat vastanneista kertoivat asuvansa vanhemman luona. Toista ja kolmatta sijaa pitävät järjestyksessään ”asuu vuokra-asunnossa” ja ”asuu opiskelija-asuntolassa/solussa”. Suhteutettuna kaikkiin vastanneisiin vanhemman luona asuvista (N=17) vajaa kolmasosa (N=5, 29,4 %), vuokra-asunnossa asuvista (N=11) reilu neljäsosa (N=3, 27,3 %) ja opiskelija-asuntolassa tai soluasunnossa asuvista (N=3) kolmasosa (N=1, 33,3 %) kertoi käyttäneensä kannabista vähintään kerran.

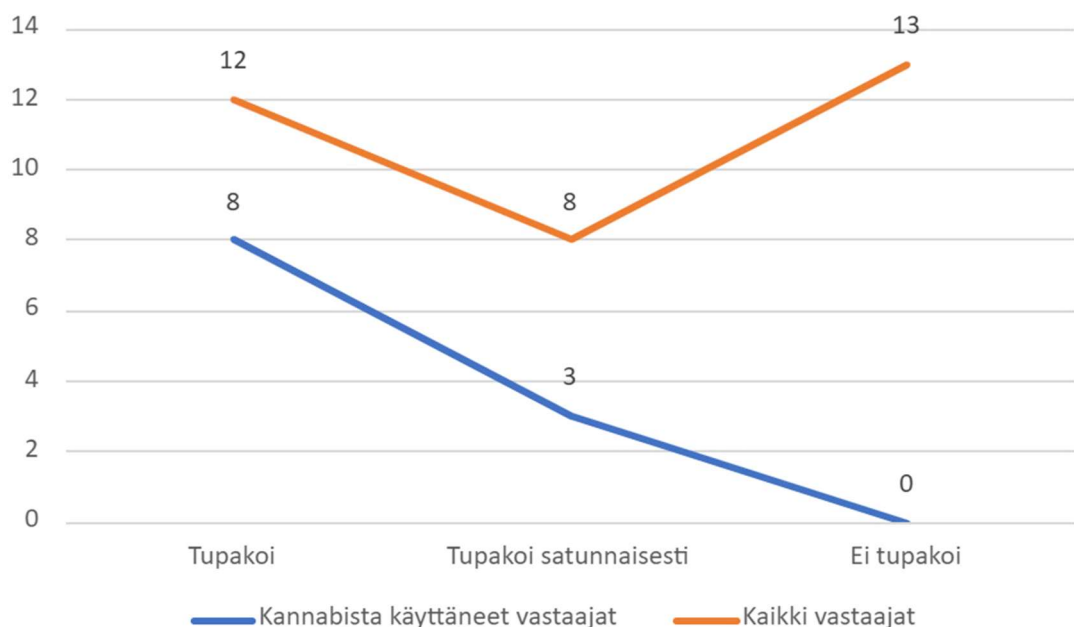
Kuvio 7. Kannabista vähintään kerran käyttäneiden vastaajien asumistuoto suhteessa kaikkien vastaajien asumismuotoihin

Koulumenestystä selittävä kysymys antoi kaikkien vastanneiden tavoin kahta eri vastausta - ”koulumenestys tyydyttävä” ja ”koulumenestys hyvä”. Reilusti yli puolet (72,7 %) kannabista käyttäneistä kuvasi koulumenestystään hyväksi. Suhteessa kaikkiin vastaajiin lähes neljäsosa (N=3, 23,1 %) koulumenestystään tyydyttäväksi kuvanneista (N=13) ja lähes puolet (N=8, 40 %) koulumenestystään hyväksi kuvanneista (N=20) kertoi käyttäneensä kannabista.

Työttömiä kannabista käyttäneitä vastaajia oli kahdeksan (72,7 %), satunnaisesti keikkaa tekeviä oli kaksi (18,2 %) ja määräaikaisessa työsuhteessa olevia oli yksi (9,1 %). Kun vertailukohteeksi otetaan kaikki vastaajat, tuli työttömien (N=27) kannabista käyttäneiden osuudeksi lähes kolmasosa (N=8, 29,6 %) ja satunnaisesti keikkaa tekevien (N=5) kannabista käyttäneiden osuudeksi lähes puolet (N=2, 40 %). Ainoa määräaikaisessa työsuhteessa oleva vastaaja kertoi myös käyttäneensä kannabista (N=1, 100 %).

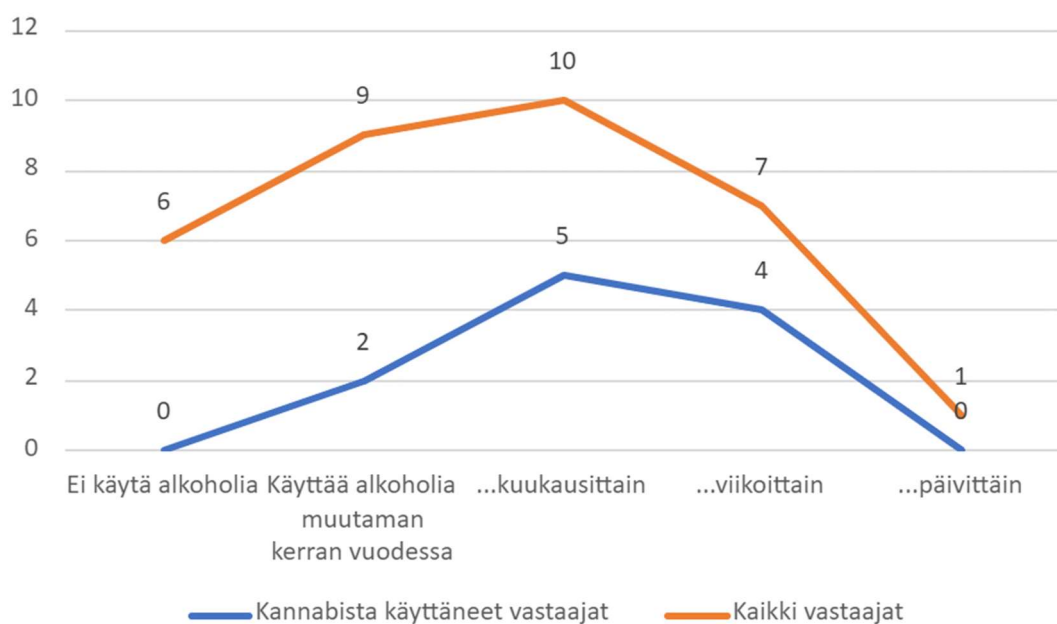
Päihdetaustaa selvittävässä kysymyksissä käytiin läpi vastaajien tupakointi, alkoholin käyttö, muiden huumausaineiden (pl. kannabis) käyttö sekä lääkkeiden väärinkäyttö. Kaikki kannabista käyttäneet vastaajat tupakoivat vähintään satunnaisesti. Suurin osa kannabista käyttäneistä tupakoi säännöllisesti (72,7 %). Kuten kuviosta 8 on nähtävissä, yli puolet (N=8, 66,7 %) kaikista tupakoivista vastaajista (N=12) ja yli kolmasosa (N=3, 37,5 %) kaikista satunnaisesti tupakoivista vastaajista (N=8) käytti kannabista. Kaikista vastaajista 13 (39,4 %) kielsi sekä tupakoivansa että käyttäneensä kannabista.

Kuvio 8. Kannabista vähintään kerran käyttäneiden vastaajien tupakointi suhteessa kaikkien vastaajien tupakointiin

Alkoholin käyttöä koskevat vastaukset kannabista käyttäneiden vastaajaryhmän kesken jakaantuivat viikoittain, kuukausittain ja muutaman kerran vuodessa alkoholia

käyttäviin vastaajiin. Kukaan ei vastannut käyttävänsä alkoholia päivittäin, mutta toisaalta yhtään ”nolla käyttäjääkään” ei vastauksista löytynyt. Kaikkien vastanneiden kesken viikoittain alkoholia käyttävistä vastaajista (N=7) yli puolet (N=4, 57,1 %) vastasi kuuluvansa kannabista käyttäneiden vastaajaryhmään. Puolestaan kuukausittain alkoholia käyttävistä vastaajista (N=10) puolet (N=5, 50 %) oli käyttänyt kannabista. Vastaava luku muutaman kerran vuodessa alkoholia käyttävistä vastaajista (N=9) alle neljäsosa (N=2, 22,2 %) kertoi käyttäneensä kannabista. Kuvio 9 havainnollistaa, miten alkoholin käyttöä koskevan kysymyksen vastaukset myötäilevät toisiaan kannabista käyttäneiden vastaajien ja kaikkien vastaajien kesken.

Kuvio 9. Kannabista vähintään kerran käyttäneiden vastaajien alkoholin käyttö suhteessa kaikkien vastaajien alkoholin käyttöön

Muiden huumausaineiden käyttöä tiedustelewan kysymyksen vastaukset olivat selkeät. Kaikista vastaajista viisi vastaajaa kertoi käyttäneensä muita huumausaineita (pl. kannabis) ja viisi kannabista käyttänyttä vastaajaa kertoi käyttäneensä muita huumausaineita kannabiksen lisäksi. Tämä tarkoittaa sitä, että ainoat muita huumausaineita käyttäneistä vastaajista on kannabista käyttäneiden joukossa – toisin sanoen he ovat nuo ainoat muita huumausaineita käyttäneet vastaajat. Tulos kannabista käyttäneiden kesken jakaantui lähes puoliksi: kuusi vastaajaa kertoi, ettei ole käyttänyt kannabiksen lisäksi muita huumausaineita, mikä on noin viidesosa (N=6, 21,4 %) kaikista vastaajista (N=28).

Lääkkeiden väärinkäytön suhteen tulokset eivät olleet niin yksiselitteiset. Yli puolet kannabista käyttäneistä (63,6 %) kertoi käyttäneensä lääkkeitä väärin. Kaikista vastaajista (N=33) kolmasosa (N=11, 33,3 %) oli vastannut käyttäneensä lääkkeitä väärin ja heistä seitsemän kuului kannabista käyttäneiden vastaajaryhmään (N=7, 63,6 %). Näin ollen suhteutettuna kaikkiin niihin vastaajiin, jotka eivät ole käyttäneet lääkkeitä väärin (N=22) alle viidesosa (N=4, 18,2 %) kannabista käyttäneistä ei ole käyttänyt lääkkeitä väärin.

Mielipide kannabiksen käytön lisääntymisestä oli yksiselitteinen ja kaikkien vastaajien tulosten kaltainen. Kannabista käyttäneistä vastaajista yhdeksän (81,8 %) oli sitä mieltä, että kannabiksen käyttö on lisääntynyt viimeisen viiden vuoden aikana nuorten keskuudessa yleisellä tasolla. Yksi käyttäjä kielsi käytön lisääntymisen viiden vuoden aikana ja yksi ei vastannut kysymykseen.

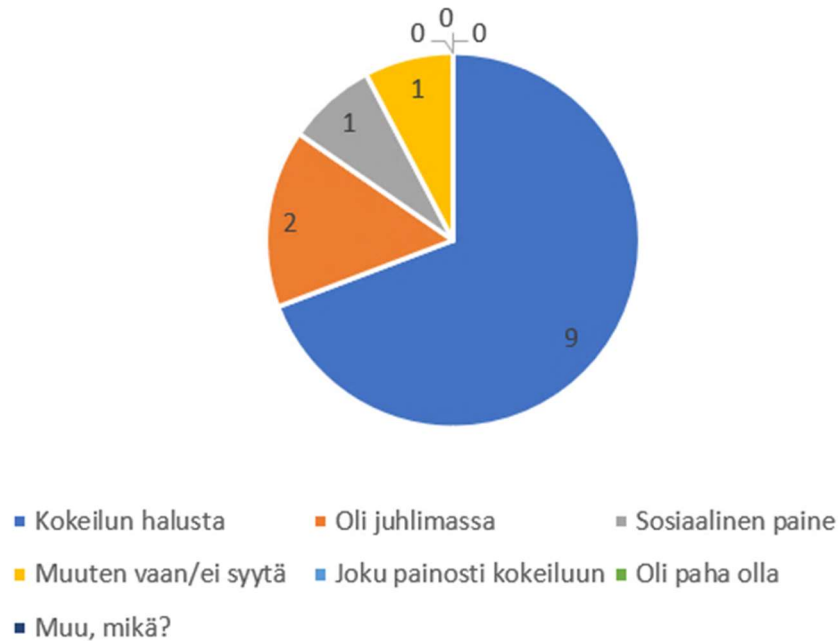
6.2.2 Kannabista vähintään kerran käyttäneiden vastaajien käytön historia

Lähes kolme neljäsosaa niistä vastaajista, jotka ovat käyttäneet kannabista vähintään kerran, käyttivät kannabista ensimmäisen kerran 15–16 vuoden iässä. Kaksi vastaajaa oli ollut iältään 14 vuotta ja yksi vastaaja 19 vuotta ensimmäisen käyttökerran aikana.

Kaksi vastaajaa kertoi käyttävänsä kannabista säännöllisesti ja yhdeksän epäsäännöllisesti. Epäsäännöllisesti kannabista käyttävät kuvasivat käytön olevan vuosittaista, viikoittaista tai tapahtuvan toisinaan. Yksi vastaaja kertoi käyttäneensä kannabista vain kerran ja kaksi vastaajaa kertoi lopettaneensa käytön kokonaan. Yksi vastaaja ei kuvailut mitä tarkoittaa epäsäännöllisellä käytöllä.

Kyselyssä oli ensimmäistä käyttökertaa koskevan ikäkysymyksen lisäksi viisi muuta kysymystä, jotka liittyivät ainoastaan hetkeen, kun vastaaja käytti kannabista ensimmäisen kerran. Vastaus oli yksipuolinen, kun tarkastellaan seuraavaa, jossa käyttäjät olivat ensimmäisen käyttökerran tapahtuessa. Kaikki käyttäneet kertoivat olleensa "tuttussa seurassa" ja heistä yhden vastaajan seurassa oli tuttuja lisäksi ollut myös tuntemattomia. Vain kaksi yhdestätoista (18,2 %) kannabista käyttäneestä vastaajasta kertoi olleensa alkoholin vaikutuksen alaisena ensimmäisen käyttökerran aikana.

Yleisin syy ensimmäiseen käyttökertaan oli kokeilun halu. Muita esille tulleita syitä olivat sosiaalinen paine ja juhlimassa oleminen. Kyselyssä kyseistä asiaa selvittävään kysymykseen oli annettu kuviossa 10 näkyvät vastausvaihtoehdot. Kuviosta on nähtävissä vastausten jakaantuminen eri syihin. Osa vastaajista oli valinnut useamman vaihtoehdon.

Kuvio 10. Vähintään kerran kannabista käyttäneiden vastaajien syyt ensimmäiseen käyttökertaan

Kyselyssä oli vain kannabista vähintään kerran käyttäneille vastaajille kysymykset siitä, johtiko kannabiksen käyttöön jokin positiivinen tai negatiivinen muutos elämässä. Suurin osa (82 %) vastaajista vastasi molempiin kohtiin ”ei”. Kaksi vastaajaa oli valinnut positiivisen ja kaksi vastaajaa negatiivisen elämänmuutoksen kuvaamaan tilannetta juuri ennen ensimmäistä käyttökertaa. Kun tutkittiin käytön jälkeisiä vaikutuksia elämään, olivat vastaukset jakaantuneet sekä positiivisiin että negatiivisiin vaikutuksiin. Kaksi vastaajaa kertoi positiivisten vaikutusten liittyvän henkilökohtaiseen elämään ja yksi vastaaja päihteiden käytön vähenemiseen:

-Parempi olo (Vastaaja 2).

-Katse muuttui avaremmaksi (Vastaaja 4).

-Alkoholin käyttö vähentyi (Vastaaja 5).

Yksi vastaaja kertoi käytön vaikutuksen olleen negatiivinen liittyen parisuhteeseen ja yksi vastaaja koki sekä positiivisia että negatiivisia vaikutuksia liittyen elämän eri osa-alueisiin:

-En halunnu olla sen kanssa käytön takia (Vastaaja 1).

-Positiivisia ja negatiivisia vaikutuksia monella elämän osa alueella (Vastaaja 3).

Yksi vastaaja ei antanut vastaukseensa ohjeen mukaista lyhyttä perustelua ja yksi ei vastannut kysymykseen lainkaan. Kaksi vastaajaa kertoi, ettei kannabiksen käyttö ole vaikuttanut heidän elämään mitenkään.

Kannabista vähintään kerran käyttäneistä yhdestätoista vastaajasta kymmenen oli käyttänyt kannabista uudelleen ensimmäisen käyttökerran jälkeen. Kyselyssä pyydettiin vastaajaa kertomaan lyhyesti, miksi hän käytti kannabista uudelleen. Yleisin syy uudelleen käyttöön oli hyvänolon tunne, jonka oli valinnut viisi vastaajaa:

-Vitun hyvä fiilis ja kivaa (Vastaaja 3).

Kaksi vastaajaa oli vastannut kokeilunhalun ja kaksi vastaajaa kokemuksen siitä, että kannabis oli hänelle jollain tapaa parempaa kuin alkoholi:

-olen kolmesti käyttänyt ja se oli vain halusta (Vastaaja 7).

-Helpompaa ja rennompaa kuin alkoholi (Vastaaja 4).

Ja viimeinen vastaaja oli nimennyt sekä kokeilunhalun että kaveripiirin vaikutukset:

-Rupes tekee mieli sitä ja tuttuja käytti niin se oli lähellä (Vastaaja 1).

6.2.3 Nuorten ajatuksia siitä, miksi käyttää tai olla käyttämättä kannabista

Kyselyn lopussa on viisi kysymystä koskien nuorten kokemuksia ja mielipiteitä siitä, miksi osa nuorista ajautuu käyttämään kannabista ja toiset taas eivät. Näistä 22 vastaajasta, jotka eivät ole koskaan käyttäneet kannabista, viisi vastaajaa kertoi, että heidän oli jossain vaiheessa elämänsä aikana tehnyt mieli kokeilla kannabista. Yksi vastasi käytön melkein tapahtuneen ja yksi ei halunnut vastata, onko käyttö ollut lähellä tapahtua. Taulukosta 3 nähdään, että kannabista käyttämättömät nuoret ovat antaneet kokeilemattomuuteen vaikuttavia tekijöitä selvittävään kysymykseen useampia vastauksia. Suosituimmiksi vastauksiksi nousevat vastaajien mielestä ehdottomasti lapsuus ja kasvatus, omat arvot sekä tieto käytön riskeistä.

Taulukko 3. Kokeilemattomuuteen vaikuttavat tekijät

Suurin vaikuttavin tekijä kokeilemattomuuteen							
Lapsuus/kasvatus	Kaveriporukka	Omat arvot	Tieto käytön riskeistä	Ei ole ollut tilaisuutta	Muu, mikä?	Ei vastausta	
10	4	10	10	3	1	1	1
45,45 %	18,18 %	45,45 %	45,45 %	13,64 %	4,55 %	4,55 %	4,55 %

Sekä vähintään kerran kannabista käyttäneissä vastaajissa että vastaajissa, jotka eivät ole koskaan käyttäneet kannabista, oli yhtenevä mielipide siitä, mitkä tekijät saavat nuoren käyttämään kannabista ensimmäisen kerran tai säännöllisesti. Nämä kaksi eniten vastattua tekijää olivat kaveripiiri ja sosiaalinen paine. Liitteen 3 taulukosta on nähtävissä, miten kannabista vähintään kerran käyttäneet vastaajat painottavat näiden kahden tekijän lisäksi kannabiksen yleistymistä ja kokeilun halua:

-Ihmiset ovat positiivisempia kannabista kohtaan (Vastaaja 4).

-Se on mielenkiintoinen kasvi ja monet tykkää siitä. Joten miksi ei? (Vastaaja 3.)

Puolestaan vastaajat, jotka eivät ole koskaan käyttäneet kannabista, painottivat myös kannabiksen yleistymistä, mutta tämän lisäksi vielä henkistä pahoinvointia:

-Huono olo, huonot suhteet perheeseen, huonot kaveriporukat (Vastaaja 18).

7 Pohdinta

7.1 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen eettiset kysymykset muodostuvat erityisesti aiheen sensitiivisyyden ympärille. Alkuperäinen suunnitelmani tutkimuksen toteuttamiseksi oli ryhmähaastattelu. Tämä kuitenkin vaihtui pian kyselylomakkeeksi, koska tutkimuksen aihe asettaa kysymykset hyvin henkilökohtaisiksi. Ryhmähaastattelun ongelmia eettisyyden kannalta ovat nimensä mukaisesti ryhmä, eli vastauksia olisi ollut kuulemassa muitakin tutkimukseen osallistuvia, sekä haastattelu, jolloin vastauksien antaminen suullisesti minulle olisi luonnollisesti yhdistänyt vastaukset kyseiseen vastaajaan. Vastauksien antaminen nimettömänä takaa sen, että vastaajat voivat kertoa henkilökohtaisia asioita itsestään ilman, että heitä yhdistetään vastauksiin. Lomakkeisiin annettuja vastauksia analysoin ainoastaan minä ja tuhosin lomakkeet heti, kun olin purkanut vastaukset taulukkoon. Määrällisessä tutkimuksessa tuloksia ei kirjata yksilötasolla, joten tunnistamisriskiä ei tämän vuoksi tullut (Kuula 2011).

Koska kysely toteutettiin oppilaitoksessa yhteyshenkilön toteuttamana, nousi saatekirjeen merkitys tärkeäksi osaksi tutkimuksen luotettavuuden suhteen. Arja Kuulan (2011) mukaan informoinnin tulee olla kirjallista ja tutkittavien vapaaehtoinen suostumus tarvitaan, kun aineisto kerätään suoraan tutkittavista ja se tallennetaan sellaisenaan (Kuula 2011). Saatekirjeen sisältö käsiteltiin yhdessä yhteyshenkilön kanssa etukäteen. Sovimme, että yhteyshenkilö lukee kirjeen opiskelijoille ennen kyselylomakkeiden jakamista painottaen, että kyselyyn vastaaminen on täysin vapaaehtoista. Tämän lisäksi saatekirje oli vastaajien nähtävissä kyselylomakkeen yhteydessä. Kirjeen loppuun oli kirjoitettu tutkijan nimi ja sähköpostiosoite, jotta vastaaja voi ottaa yhteyttä minuun näin halutessaan.

Tutkimuksen luotettavuutta lisäsi tutkimukseen vastaaminen nimettömänä. Kun vastaajan ei tarvinnut miettiä omaa henkilökohtaista mainettaan vastatessaan kysymyksiin, loi se luotettavuutta vastaajalle tutkimusta kohtaan. Tällöin myös vastaukset oli-

vat luotettavampia, sillä niitä antaessaan vastaajan ei tarvinnut antaa itsestään totuuden vastaista kuvaa. Tämän lisäksi vastaaja sai itse sulkea kyselylomakkeen kirjekuoreen ennen lomakkeen palauttamista yhteyshenkilölle. Kirjekuoret toimitettiin minulle suljettuina ilman välikäsiä. Kun vastaajille luvattiin, ettei kukaan ulkopuolinen tulisi vastauksia näkemään ja vastauksia käytettäisiin vain tutkimukseen liittyen, oli tämä Suomen laissa pitävä sopimus. Täten aineiston luottamuksellisuus tarkoitti lupaus aineiston käytöstä ja käyttötarkoituksesta. (Kuula 2011.) Tutkimukseen osallistujien määrää alensivat opiskelijoiden poissaolot sekä ainoastaan yksi kieltäytyminen tutkimukseen osallistumisesta. Tästä voi päätellä että, opiskelijat luottivat tutkimukseen.

Tutkimuksen tuloksia sanalliseen muotoon purkaessani ymmärsin todella kyselylomakkeen arvon mittarina tutkimuksessani – vastaukset todella rakentuivat kysymyksien ympärille. Sain kyllä tuloksien perusteella vastauksen tutkimuskysymykseeni, mutta joihinkin vastauksiin olisin kaivannut tarkennuksia. Taustatietojen merkitys korostui vastauksien luokittelun myötä. Ne antoivat kallisarvoista tietoa vastanneiden elämästä ja tekivät erottelua nimenomaan kannabista käyttäneiden ja käyttämättömien vastaajien välille. Tutkimuksen luotettavuuden kannalta valmiit vastausvaihtoehdot saattavat vähentää tutkimuksen luotettavuutta siinä mielessä, että vaikka kysymykset sisälsivät vapaan vastauksen sanan, oli monen vastaajan varmasti helpompi valita valmiista vaihtoehdoista. Itse kirjoittamia avoimia vastauksia oli annettu varsin vähän. Koen, että saamieni vastauksien perusteella itse rakentamani kyselylomake oli yleisesti ottaen selkeä ja siinä oli helppo edetä. Kaksi vastaajaa ei todennäköisesti huomannut kysymyksen jatkuvan papereiden molemmille puolille ja vastaukset jäivät tämän vuoksi vajaiksi ja sitä myötä tutkimuksen ulkopuolelle. Olisikin ollut hyvä vielä muistuttaa saatekirjeessä ja kyselylomakkeessakin, että kysymykset ovat vastauslomakkeessa molemmiin puolin.

Opinnäytetyötä tehdessäni huomasin, että kannabiksen käytön normalisoitumista nuorten ja nuorten aikuisten keskuudessa ja siihen liittyvistä syistä ei juurikaan ole tutkittu. Tieteelliseen tietoon perustuvia lähteitä oli vähän ja aiheen reunastakin vain

muutamia, mutta kirjoituksia mielipiteistä kannabiksen käyttöön liittyen paljon. Tutkimukseni otanta näin asenteelliselle aiheelle on varsin pieni, mutta mielestäni ajatuksena potentiaalinen.

7.2 Johtopäätökset ja jatkotutkimusaiheet

Aihe tutkimukseen valikoitui sen ajankohtaisuuden ja kannabiksen yleistymisen sekä kasvavan käytön perusteella. Kannabiksen käytön aloittamiseen johtavia tekijöitä tutkittiin, jotta nämä tekijät voidaan ottaa huomioon tulevaisuudessa ennaltaehkäisevässä näkökulmassa. Tutkimus osoitti, että vastaajista noin yksi kolmasosa on käyttänyt tai käyttää kannabista. Yhdistäviä tekijöitä kannabista käyttäneillä nuorilla tutkimuksen mukaan oli naissukupuoli, 15–18 vuoden ikä, itsearviointissa koulumenestyksen kuvaaminen ”hyväksi”, töiden tekemättömyys opintojen ohella, tupakointi, muiden huumausaineiden käyttö sekä lääkkeiden väärinkäyttö. Tärkeimmiksi tekijöiksi käytön aloittamisen suhteen nousivat kaveriporukka ja sosiaalinen painostus. Kun mietitään tekijöitä, miksi nuori ei ole koskaan kokeillut kannabista, nousevat ensimmäisinä mieleen eletyn lapsuuden ja kasvatuksen merkitykset, nykyisen kaveriporukan vaikutus sekä nuoren omat arvot. Tutkimuksen mukaan myös nuoret pitävät näitä asioita tärkeinä välttääkseen kannabiksen käytön aloittamisen houkutukset.

Vaikka tutkimuksen tulokset näyttävät ainoastaan yhden toisen asteen oppilaitoksen kolmen opiskelijaryhmän kokemuksia ja mielipiteitä siitä, mitkä tekijät vaikuttavat nuoren valintaan käyttää kannabista, ovat tulokset pienestä otannasta huolimatta selkeitä ja jakautuneet samojen vastausten ympärille. Tietoa näistä tekijöistä ja vaikutuksista nuoren päätökseen käyttää kannabista voidaan hyödyntää lapsi- ja nuorisotyössä ennaltaehkäisevästi. Kun huomio kiinnitetään jo varhaisessa vaiheessa lapsen ja nuoren asenteeseen tutkimuksessa osoitettujen tekijöiden kautta, voidaan mahdollisesti vaikuttaa heidän päätöksiinsä niissä tilanteissa, kun kannabiksen käytön kokeilulle tulee mahdollisuus.

Toisaalta nuoret ovat alttiita mukauttamaan omat asenteensa ja mielipiteensä muiden painostuksen mukaan, mutta toisaalta jo päätettyjä omia kantoja asioihin voi olla hyvin vaikea muuttaa. Kun halutaan ennaltaehkäistä nuorten päihteiden käyttöä, on

lähestymistavan oltava oikea. Myös niin sanotun viestintuojan tulee olla sellainen, jonka kanssa nuoren on helppo samaistua ja täten ottaa hänen vaikutuksiaan vastaan. Hyvä jatkotutkimusaihe olisikin se, miten lasten ja nuorten asenteisiin pystytään parhaiten vaikuttamaan jo varhaisessa vaiheessa.

Lähteet

- Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus. Tampere: Vastapaino. E-kirja el-
 libslibrary.com -sivustolla.
- Antikainen, A., Rinne, R. & Koski, L. 2015. Kasvatustieteologia. Jyväskylä: PS-
 kustannus. E-kirja ellibslibrary.com -sivustolla.
- Eagly, A.H. & Chaiken, S. 1993. The Psychology of attitudes. Texas: Harcourt Brace Jo-
 vanovich.
- Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. p. Edita Publishing Oy. E-kirja el-
 libslibrary.com -sivustolla.
- Helkama, K., Myllyniemi, R. & Liebkind, K. 2001. Johdatus sosiaalipsykologiaan. 188–
 189. p. Helsinki: Edita.
- Henkilökohtainen tiedonanto. Keskustelu 23.11.2019.
- Huttunen, M. 2018. Psykoosi (mielisairaus). Terveyskirjasto.fi -sivustolla. Viitattu
 20.4.2020. [https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artik-
 keli=dlk00411](https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artik-
  keli=dlk00411)
- Järvinen, M. & Demant, J. 2011. The normalisation of cannabis use among young
 people: Symbolic boundary work in focus groups. Journal of Health, Risk & Society.
 Viitattu 20.4.2020.
<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13698575.2011.556184>
- Kalgren, C.A. & Wood, W. 1986. Access to attitude-relevant information in memory
 as a determinant of attitude-behavior consistency. Journal of Experimental Social
 Psychology, 22: 328–338.
- Kannabis. N.d. Päihdelinkki.fi -sivustolla. Viitattu 20.4.2020. [https://paihde-
 linkki.fi/fi/tietopankki/pikatieto/kannabis](https://paihde-
  linkki.fi/fi/tietopankki/pikatieto/kannabis)
- Korpi, E. & Linden, A-M. 2018. Kannabinoidien toleranssi ja vieroitusoireet. Oppiport-
 ti.fi -sivustolla. Viitattu 31.5.2020. <https://www.oppiportti.fi/op/lft00144/do>
- Korpi, E. & Linden, A-M. 2018. Kannabinoidien vaikutukset. Oppiportti.fi -sivustolla.
 Viitattu 30.5.2020. [https://www.oppiportti.fi/op/lft00143/do?p_haku=kanna-
 bis#q=kannabis](https://www.oppiportti.fi/op/lft00143/do?p_haku=kanna-
  bis#q=kannabis)
- Korpi, E. & Linden, A-M. 2018. Kannabinoidit (hamppu, marihuana, hasis). Oppiport-
 ti.fi -sivustolla. Viitattu 31.5.2020. [https://www.oppi-
 portti.fi/op/lft00142/do?p_haku=kannabis#q=kannabis](https://www.oppi-
  portti.fi/op/lft00142/do?p_haku=kannabis#q=kannabis)
- Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka – Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere:
 Vastapaino. E-kirja ellibslibrary.com -sivustolla.

Lizarondo, L. 2019. Cannabis or Illicit Drug Use Prevention: School-based Educational Interventions. Tiivistelmä The Joanna Briggs instituutin todistuksesta Ovid.com -sivustolla. Viitattu 30.5.2020. https://ovidsp-dc1-ovid-com.ezproxy.jamk.fi:2443/sp-4.06.0a/ovidweb.cgi?&S=MNFEPGFLHACNCLNKPBKMEHONHEJAA00&Link+Set=S.sh.21%7c6%7csl_190

Niemelä, S. 2018. Kannabis päihtenä. Oppiportti.fi -sivustolla. Viitattu 31.5.2020. https://www.oppoportti.fi/op/hlr00059/do?p_haku=kannabis#q=kannabis

Nuoret (15–24) liikenteessä. N.d. Liikenneturva.fi -sivustolla. Viitattu 21.4.2020. <https://www.liikenneturva.fi/fi/eri-ikaisena/nuoret-15-24-liikenteessa#6dd171f9>

Nuorisolaki 1285/2016. Laki nuorisotyön ja -toiminnan edistämisestä ja nuorisopoliitikasta. Annettu 21.12.2016. Viim. muutos 01.01.2017. Viitattu 21.4.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/smur/2016/20161285>

Pirskanen, M., Pietilä, A-M., Haukilahti, K., Palmroos, S., Mikkonen, J. & Pauni, R. 2018. Päihteet ja opiskelijat. Oppiportti.fi -sivustolla. Viitattu 31.5.2020. https://www.oppoportti.fi/op/ote00053/do?p_haku=kannabis#q=kannabis

Rapeli, P. & Pieninkeroinen, I. 2015. Kannabis. Oppiportti.fi -sivustolla. Viitattu 30.5.2020. https://www.oppoportti.fi/op/msa00218/do?p_haku=kannabis#q=kannabis

Suomen koulutusjärjestelmä. N.d. Opetus- ja kulttuuriministeriön sivustolla. Viitattu 21.4.2020. <https://minedu.fi/koulutusjarjestelma#toinenaste>

Suoninen, E., Pirttilä-Backman, A-M., Lahikainen, A. & Ahokas, M. 2014. Arjen sosiaalipsykologia. Helsinki: Sanoma Pro Oy. E-kirja ellibslibrary.com -sivustolla.

Taanila, A. 2019. Määrällisen datan kerääminen. Viitattu 27.4.2020. <http://myy.haaga-helia.fi/~taaak/t/suunnittelu.pdf>

Tuomola, P. 2015. Päihteidenkäyttäjien erityisryhmät. Oppiportti.fi -sivustolla. Viitattu 30.5.2020. https://www.oppoportti.fi/op/pli00180/do?p_haku=kannabis#s5
Tutkimustuloksia. 2019. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen sivustolla. Viitattu 17.3.2020. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/espad/tutkimustuloksia>

Liitteet

Liite 1. Kyselylomake

Taustakysymykset

Kerätään vastausten tilastollista luokittelua varten. Ympyröi parhaiten sinua tällä hetkellä kuvaava vaihtoehto.

- 1. Sukupuoli**   Mies   Nainen   Muu
- 2. Ikäluokka**   15–16 vuotta   17–18 vuotta   19–20 vuotta   21–22 vuotta   23–24 vuotta   Yli 24 vuotta
- 3. Parisuhdetilanne**   Sinkku   Parisuhteessa   Avoliitossa   Avioliitossa
- 4. Asumismuoto**   Vanhemman luona   Opiskelija-asuntola/solu   Vuokra-asunto   Omistusasunto
- 5. Koulumenestys**   Huono   Tyydyttävä   Hyvä   Kiitettävä
- 6. Työtilanne**   Työtön   Keikkatyötä satunnaisesti   Määräaikainen työsuhde   Vakituinen työsuhde

Tutkimuskysymykset

Vastaa ympyröimällä tai kirjoittamalla. Siirry ohjattuun kysymykseen vastauksen niin pyytäessä.

Kannabiksen käytön historia:

- 7. Oletko käyttänyt kannabista vähintään kerran?**   Kyllä   En (Siirry kohtaan 18)
- 8. Minkä ikäinen olit, kun käytit kannabista ensimmäisen kerran?** _____
- 9. Käytätkö kannabista säännöllisesti?**   Kyllä (Siirry kohtaan 11)   En
- 10. Miten usein käytät kannabista, jos et säännöllisesti?** _____
- 11. Tapahtuiko ensimmäinen käyttökerta...**   tutussa seurassa   yksin   tuntemattomassa seurassa
muu, mikä? _____
- 12. Olitko ensimmäisen käyttökerran tapahtuessa alkoholin vaikutuksen alaisena?**   Kyllä   En
- 13. Kokeilitko ensimmäisen kerran, koska...**   oli paha olla   joku painosti   sosiaalinen paine
olit juhlimassa   kokeilunhalusta   muuten vaan/ei syytä
muu, mikä? _____
- 14. Johtiko ensimmäiseen käyttökertaan jokin positiivinen muutos elämässä?**   Kyllä   Ei
- 15. Johtiko ensimmäiseen käyttökertaan jokin negatiivinen muutos elämässä?**   Kyllä   Ei

16. Koetko, että kannabiksen käytöllä on ollut joko negatiivisia tai positiivisia vaikutuksia elämään (opiskelu/työharjoittelu/arki/ihmissuhteet)? Ympyröi ja perustele lyhyesti.

Kyllä, positiivisia

Kyllä, negatiivisia

Ei kumpaakaan

Lyhyt perustelu: _____

17. Jos olet käyttänyt kannabista enemmän kuin kerran, miksi käytit sitä uudelleen? Kerro alle lyhyesti ja siirry kohtaan 22.

_____

18. Onko sinun tehnyt joskus mieli käyttää kannabista? Kyllä Ei

19. Oletko ollut tilanteessa, jossa käyttö olisi ollut todella lähellä? Kyllä En (Siirry kohtaan 21)

20. Millainen edellä mainittu tilanne oli? Kuvaile lyhyesti. _____

21. Minkä uskot olevan kohdallasi suurin vaikuttava tekijä siihen, että et ole käyttänyt kannabista? Vastaa vain, jos et ole koskaan käyttänyt kannabista.

Lapsuus/kasvatus

Kaveriporukka

Omat arvot

Tieto käytön riskeistä

Ei ole ollut tilaisuutta

Muu, mikä? _____

_____

Päihdetausta:

22. Tupakoitko? Kyllä Satunnaisesti (esim. juhliessa) En

23. Miten usein käytät alkoholia? En käytä ollenkaan Päivittäin Viikoittain

Kuukausittain Muutaman kerran vuodessa

24. Käytätkö tai oletko käyttänyt huumausaineita (pois lukien kannabis)? Kyllä En

25. Käytätkö tai oletko käyttänyt lääkkeitä väärin (alkoholin kanssa tai päihdetarkoituksessa)? Kyllä En

Kannabistietämys:

26. Onko mielestäsi nuorten kannabiksen käyttö lisääntynyt viimeisen 5 vuoden aikana? Kyllä Ei

27. Millaisten tekijöiden uskot vaikuttavan siihen, että nuori kokeilee kannabiksen käyttöä ja alkaa käyttämään sitä säännöllisesti? Kerro lyhyesti. _____

_____

Vapaa sana:

Jäikö jotain sanomatta? Kirjoita alle.

_____

_____

_____

Voit nyt palauttaa lomakkeen. Yhteyshenkilö antaa sinulle kirjekuoren, johon voit itse sulkea vastauslomakkeen. Jätä suljettu kuori yhteyshenkilölle tutkijalle toimitettavaksi.

Liite 2. Kyselylomakkeen saatekirje

Hei,

Olen kolmannen vuoden sairaanhoitajaopiskelija Jyväskylän ammattikorkeakoulussa. Suuntaudun opinnoissani mielenterveys-, päihde ja kriisihoitotyöhön ja tämän vuoksi syvennän tietämystäni aiheeseen liittyen opinnäytetyössäni. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää toisen asteen opiskelijoiden kannabiksen käyttöön liittyviä asenteita sekä niiden muodostumiseen liittyviä tekijöitä. Tutkimuksen tavoitteena on saada tietoa, jota voidaan hyödyntää ennalta-ehkäisevässä nuorisotyössä. Tutkimus toteutetaan määrällisenä tutkimuksena ja aineisto kerätään oheisella lomakkeella.

Kyselylomake koostuu taustakysymyksistä sekä tutkimuskysymyksistä. Tutkimuskysymykset on jaettu kolmeen eri teemaan: kannabiksen käytön historia, päihdetausta sekä kannabistietämys. Taustakysymykset on valittu kyselyyn vain vastauksien luokitteleva varten. Vastaaminen kestää noin 5–10 minuuttia.

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja kyselyyn vastataan nimettömästi. Yhteyshenkilö antaa kyselyyn vastanneelle lomakkeen palautusvaiheessa kirjekuoren, johon vastaaja saa itse laittaa täytetyn lomakkeen ja tämän jälkeen sulkea kuoren tutkijalle toimitettavaksi. Vastauksia ei täten voida mitenkään yhdistää vastaajaan. Ainoastaan minä, tutkimuksen tekijä, luen vastaukset ja tuhoan lomakkeet, kun vastaukset on syötetty tilastointiohjelmaan. Tutkittavien anonyyminen on edellä mainituin toimin turvattu, eli vastaaja pysyy täysin nimettömänä myös tutkijalle.

Kyselyyn vastanneiden kesken arvotaan kolme 20 euron S-ryhmän lahjakorttia, yksi kuhunkin tutkittavaan opiskelijaryhmään. Arvontaan osallistutaan erillisellä nimilapulla, jonka opiskelija voi halutessaan täyttää ja antaa yhteyshenkilölle palauttaessaan täytettyä kyselylomaketta. Arvonta suoritetaan välittömästi kyselyn päätyttyä ja yhteyshenkilö luovuttaa lahjakortin voittajalle saman tien.

Kiitos ajastasi ja onnea arvontaan!

Jenni Multasuo
L4384@student.jamk.fi

Liite 3. Taulukko avointen kysymysten vastauksien luokittelusta

<u>KYSYMYS</u>	<u>YLÄLUOKKA</u>	<u>ALALUOKKA</u>	<u>VASTAUKSIEN LUKUMÄÄRÄ</u> (sulussa saman kysymyksen eri yläluokkien, mutta samojen alaluokkien määrät yhteensä)
MITEN USEIN KÄYTÄT KANNABISTA?	Vähintään kerran kannabista käyttänyt vastaaja	Lopettanut käytön	2
		Käyttänyt kerran	1
		Kerran vuodessa	1
		Toisinaan	3
		Lähes viikoittain	1
KÄYTÖN POSITIIVISET TAI NEGATIIVISET VAIKUTUKSET ELÄMÄÄN?	Vähintään kerran kannabista käyttänyt vastaaja & positiivinen vaikutus elämään	Henkilökohtainen elämä	2
		Päihteiden käytön väheneminen	1
		Parisuhde	1
		Eri elämän osa-alueet	1
		Vähintään kerran kannabista käyttänyt vastaaja & negatiivinen vaikutus elämään	
MIKSI KÄYTTI KANNABISTA UUELLEEN?	Vähintään kerran kannabista käyttänyt vastaaja	Kaveripiiri	1
		Hyvänolon tunne	5
		Parempaa kuin alkoholi	2
		Kokeilunhalu	2
		Houkutteleva	1
MILLAINEN TILANNE OLI, KUN KANNABIKSEN KÄYTTÖ OLI LÄHELLÄ?	Vastaaja, joka ei ole koskaan käyttänyt kannabista & käyttö ollut lähellä		
SUURIN VAIKUTTAVIN TEKIJÄ, ETTÄ ET OLE KÄYTTÄNYT KANNABISTA?	Vastaaja, joka ei ole koskaan käyttänyt kannabista	Vanhemmuus	1
MILLAISET TEKIJÄT SAAVAT NUOREN KÄYTTÄMÄÄN KANNABISTA KERTALUONTOISESTI TAI SÄÄNNÖLLISESTI?	Vähintään kerran kannabista käyttänyt vastaaja	Kaveripiiri	4 (18)
		Aikaisempi päihteiden käyttö	1 (2)
		Kannabiksen yleistymisen	3 (7)
		Sosiaalinen paine	4 (12)
		Kokeilunhalu	3 (5)
		Elämäntilanne	2 (4)
		Henkinen pahoinvointi	1 (4)
		Kaveripiiri	14 (18)
		Sosiaalinen paine	8 (12)
		Elämäntilanne	2 (4)
		Kokeilunhalu	2 (5)
		Aikaisempi päihteiden käyttö	1 (2)
		Henkinen pahoinvointi	3 (4)
		Perhesuhteet	3
		Kasvatus	2
Kannabiksen yleistymisen	4 (7)		
JÄIKÖ JOTAIN SANOMATTA?	Vähintään kerran kannabista käyttänyt vastaaja	Mielipide	2
		Tervehdys	1 (3)
		Kannanotto	1
		Tervehdys	2 (3)
		Ei sanottavaa	4

Liite 4. Taulukko kaikkien vastaajien taustatiedoista ja päihdetaustasta

KAIKKI VASTAAJAT		Vastauksien lukumäärä	Osuus kaikista vastan- neista
SUKUPUOLI	Miehiä	10	30,3 %
	Naisia	23	69,7 %
	Jotain muuta	0	0 %
IKÄLUOKKA	15–16-vuotiaita	21	63,64 %
	17–18-vuotiaita	7	21,21 %
	19–20-vuotiaita	3	9,09 %
	21–22-vuotiaita	0	0 %
	23–24-vuotiaita	2	6,06 %
	Yli 24-vuotiaita	0	0 %
PARISUHDEILANNE	Sinkkuja	20	60,61 %
	Parisuhteessa	10	30,3 %
	Avoliitossa	3	9,09 %
	Avoliitossa	0	0 %
ASUMISMUOTO	Asuu vanhemman luona	17	54,84 %
	Asuu opiskelija-asuntolassa/solussa	3	9,68 %
	Asuu vuokra-asunnossa	11	35,48 %
	Asuu omistusasunnossa	0	0 %
KOULUMENESTYS	Koulumenestys huono	0	0 %
	Koulumenestys tyydyttävä	13	39,39 %
	Koulumenestys hyvä	20	60,61 %
	Koulumenestys kiitettävä	0	0 %
TYÖTILANNE	Työtön	27	81,82 %
	Tekee keikkatyötä satunnaisesti	5	15,15 %
	Määräaikainen työsuhde	1	3,03 %
	Vakituisen työsuhde	0	0 %
TUPAKOINTI	Tupakoi	12	36,36 %
	Tupakoi satunnaisesti	8	24,24 %
	Ei tupakoi	13	39,39 %
ALKOHOLIN KÄYTTÖ	Ei käytä alkoholia	6	18,18 %
	Käyttää alkoholia päivittäin	1	3,03 %
	Käyttää alkoholia viikoittain	7	21,21 %
	Käyttää alkoholia kuukausittain	10	30,3 %
	Käyttää alkoholia muutaman kerran vuodessa	9	27,27 %
MUIDEN HUUMAUSAINEIDEN KÄYTTÖ	Käyttää tai on käyttänyt huumausaineita pl. cannabis	5	15,15 %
	Ei käytä tai ole käyttänyt huumausaineita pl. cannabis	28	84,85 %
LÄÄKKEIDEN VÄÄRINKÄYTTÖ	Käyttää tai on käyttänyt lääkkeitä väärin	11	33,33 %
	Ei käytä tai ole käyttänyt lääkkeitä väärin	22	66,67 %
MIELIPIDE KANNABIKSEN KÄYTÖN LISÄÄNTYMISESTÄ	Kannabiksen käyttö on lisääntynyt viimeisen 5 vuoden aikana	27	84,38 %
	Kannabiksen käyttö ei ole lisääntynyt viimeisen 5 vuoden aikana	5	15,63 %

Liite 5. Taulukko kannabista vähintään kerran käyttäneiden taustatiedoista ja päihdetaustasta

VÄHINTÄÄN KERRAN KANNABISTA KÄYTTÄNEET	Vastauksien lukumäärä	Osuus vastanneista käyttäjistä
Miehiä	1	9,09 %
Naisia	10	90,01 %
Jotain muuta	0	0 %
15-16 vuotiaita	4	36,36 %
17-18 vuotiaita	5	45,45 %
19-20 vuotiaita	2	18,18 %
21-22 vuotiaita	0	0 %
23-24 vuotiaita	0	0 %
Yli 24 vuotiaita	0	0 %
Sinkkuja	7	63,64 %
Parisuhteessa	4	36,36 %
Avoliitossa	0	0 %
Avoliitossa	0	0 %
Asuu vanhemman luona	5	55,56 %
Asuu opiskelija-asuntolassa/solussa	1	11,11 %
Asuu vuokra-asunnossa	3	33,33 %
Asuu omistusasunnossa	0	0 %
Koulumenestys huono	0	0 %
Koulumenestys tyydyttävä	3	27,27 %
Koulumenestys hyvä	8	72,72 %
Koulumenestys kiitettävä	0	0 %
Työtön	8	72,72 %
Tekee keikkatyötä satunnaisesti	2	18,18 %
Määräaikainen työsuhde	1	9,09 %
Vakituisen työsuhde	0	0 %
Tupakoi	8	72,72 %
Tupakoi satunnaisesti	3	27,27 %
Ei tupakoi	0	0 %
Ei käytä alkoholia	0	0 %
Käyttää alkoholia päivittäin	0	0 %
Käyttää alkoholia viikoittain	4	36,36 %
Käyttää alkoholia kuukausittain	5	45,45 %
Käyttää alkoholia muutaman kerran vuodessa	2	18,18 %
Käyttää tai on käyttänyt huumeaineita pl. kannabis	5	45,45 %
Ei käytä tai ole käyttänyt huumeaineita pl. kannabis	6	54,55 %
Käyttää tai on käyttänyt lääkkeitä väärin	7	63,64 %
Ei käytä tai ole käyttänyt lääkkeitä väärin	4	36,36 %
Kannabiksen käyttö on lisääntynyt viimeisen 5 vuoden aikana	9	90 %
Kannabiksen käyttö ei ole lisääntynyt viimeisen 5 vuoden aikana	1	10 %